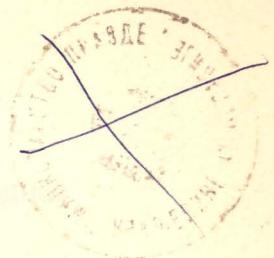

Уведен у нови инвентар бр.

22ii

1 јануара 1942 год.

Београд.

УСТАВ

ИСЛАМСКЕ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Највиши законодавни и извршни орган је исламске верске заједнице који својим члановима верске мусулманске и хришћанске вере је своје високе, верске и просветне и љубавно-честитичне

награде и наказе додељује, али и након пропадања свога постојања, његовим наследником, тј. јединственом организацијом Исламске верске заједнице, која ће се у складу са чланом 111. статута ове заједнице, узимати дајући њеним члановима и другим членовима исламског народног парлата, који ће се формирати у складу са чланом 112. статута, њену највишу награду, тј. јединственом урџешелу.

Највиши законодавни и извршни орган је исламске верске заједнице који је у складу са чланом 111. статута ове заједнице, узима дајући њеним члановима и другим членовима исламског народног парлата, који ће се формирати у складу са чланом 112. статута, њену највишу награду, тј. јединственом урџешелу.

1936

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА — САРАЈЕВО

ACTAB
ИСЛАМСКЕ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

36191

1986 — АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

ХИЛДВІДОВИЋ ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
АУТОНОМНОЈ

КРАЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Министра правде, а по саслушању Министарског
савета, одобравају

У С Т А В

Исламске верске заједнице Краљевине Југославије
који гласи:

I

ОСНОВНЕ И ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

§ 1

Исламска вера спада међу признате вере у Краљевини Југославији, и равноправна је свим осталим законом признатим верама.

Сви муслимани у Краљевини Југославији сачињавају једну самосталну Исламску верску заједницу, којој је на челу, као врховни стаreshina, Реис-ул-улема.

§ 2

Исламска верска заједница Краљевине Југославије одржава, у смислу прописа Џамија, духовно јединство са осталим исламским верским заједницама.

§ 3

Исламска верска заједница јавно исповеда и учи своју исламску веру, јавно врши своје исламске верске дужности, и самостално управља и уређује своје верске, верско-просветне и вакуфско-имовинске послове.

§ 4

Целокупна организација Исламске верске заједнице оснива се, према одредби претходног параграфа, на верском и верско-просветном као и вакуфско-имовинском уређењу.

§ 5

Исламска верска заједница управља се по:

- 1) прописима Шеријата;
- 2) прописима Закона о Исламској верској заједници Краљевине Југославије; и
- 3) одредбама овога Устава.

§ 6

Циљ је Исламске верске заједнице да следбенике Ислама унапређује верски и међу њима шири исламски морал, а по томе их културно подиже.

§ 7

Исламска верска заједница постизава свој циљ:

- 1) оснивањем и одржавањем џамија, мектеба, медреса и других верских, верско-просветних и хуманих завода;
- 2) спремањем верских службеника, као и верско-просветних наставника за своје, државне и друге школе;
- 3) старањем о верском и верско-моралном васпитању и обраzoвању исламске младежи у својим, државним и другим школама;
- 4) ширењем верско-моралних књига и поука међу припадницима Ислама;
- 5) сузбијањем противверских дела и противверске пропаганде као и верских и моралних предрасуда, злих навика и обичаја; и
- 6) организовањем добротворних друштава и установа и потпомагањем сваке акције која ради на верском, моралном, просветном, здравственом, привредном, социјалном и културном препорођају муслимана у духу Ислама.

§ 8

Исламска верска заједница и поједине њене установе и органи предвиђени Уставом Исламске верске заједнице, међу које спадају и ћематски меџлиси и среска вакуфско-меарифска поверенства, правна су лица способна да по прописима закона стичу и држе како покретна тако и непокретна добра и врше сва права која им као таквим припадају.

§ 9

Имовина Исламске верске заједнице служи искључиво њеним верским, верско-просветним и хуманим циљевима, и не може се ни под којим видом од ње одузимати ни на друге циљеве употребљавати.

Експропријација имовине Исламске верске заједнице у општем интересу допуштена је само на основу закона, уз накнаду пуне вредности.

Вакуфска имовина и сва друга добра и установе Исламске верске заједнице остају њено власништво и онда, када би становништво коме служи та имовина и та добра и установе прешло у неку другу веру или када би се иселило.

§ 10

Исламска верска заједница самостално управља и слободно располаже својом имовином, вакуфима и фондовима у границама Закона о Исламској верској заједници и овога Устава а под врховним надзором Државе, који врши Министарство правде.

Све те послове Исламска верска заједница врши преко својих верских и имовинско-управних органа који су предвиђени Законом о Исламској верској заједници и уређени овим Уставом.

Надлежне верске и вакуфско-меарифске власти самостално одлучују о примању вакуфа (задужбина) који су намењени верским, верско-просветним и хуманим циљевима.

§ 11

Аутономне верске и вакуфско-меарифске власти Исламске верске заједнице самостално решавају и одлучују о предметима који спадају у њихову надлежност.

Сукобе надлежности између верских и вакуфско-меарифских аутономних власти с једне и ресорних министара с друге стране решава Државни савет, а сукобе између вакуфско-меарифских органа надлежни шеријатски судови.

§ 12

Одредбе вакуфнама (закладних писама) морају се по прописима Шеријата извршивати. Када нема вакуфнама, поступаће се по постојећем обичају (теамули кадиму).

Вакуфнамама стечена права на верске и вакуфско-меарифске службе морају се по прописима Шеријата поштивати.

§ 13

Органи Исламске верске заједнице провађају сами своје закључке као и у овоме Уставу предвиђене изборе, те сами побирају своје приходе.

Кад се ради о извршењу надлежно издатих, на Шеријату и закону основаних наређења и пуноважних пресуда и одлука свих исламских верских и вакуфско-имовинских власти и органа, исто тако кад се ради о одржавању реда и мира, пружиће све државне и самонадлежне управне власти на захтев односних аутономних власти потребну помоћ и сарадњу.

Шеријатски судови су при извидима у дисциплинским истрагама дужни на захтев верских и вакуфских власти вршити саслушања сведока и других лица, те их по потреби и заклињати.

Обавезе, на које се припадници Исламске верске заједнице обавежу писмено или у записник код које верске или вакуфске власти за потребе и циљеве Исламске верске заједнице, утериваће на захтев односних верских и вакуфских власти за случај потребе надлежне управне и самоуправне власти овршним путем.

Исламски верски службеници уживају заштиту Државе на исти начин као и државни чиновници. Државне су власти, по прописима постојећих закона, дужне спречавати вређања личности и њихових верско-службеничких својстава, а тако исто се старају да им осигурају слободно и несметано вршење њихове службе.

§ 14

Све државне власти које по својој надлежности покрену кривични поступак против којег службеника Исламске верске заједнице, дужне су одмах да о томе известе надлежни Улема-меџлис за верске службенике а за остале Среско вакуфско-меарифско повериенство односно Саборски одбор Вакуфско-меарифског сабора.

Санкције и накази § 15

Сва она лица која по надлежном постављењу врше исламску верску службу нису обавезна вршити лично оне јавне послове који су противни њиховом верском позиву и угледу.

Њихове принадлежности које примају на основу својих функција изузете су од пленидбе у истој мери као и плате и остале принадлежности државних чиновника.

Грађани исламске вере у Краљевини Југославији, међу које ваља убрајати и ученике свих школа, не смеју се наговарати ни присиљавати било на који начин да учествују при верским обредима које друге вероисповести. Да ли неки обред има обележје немуслиманске вере, меродавно је мишљење надлежне исламске верске власти. На основу тога мишљења доноси одлуку Министар просвете.

§ 16

Застава Исламске верске заједнице је зелена са белим полумесецом и петокраком звездом у средини.

Реис-ул-улема прописује са својим Ширим саветом Правилник о употреби заставе Исламске верске заједнице за њене установе.

§ 17

Преписку са централним државним властима, и обратно, органи Исламске верске заједнице врше у свом делокругу преко свога Улема-мецлиса, а истодобно достављају препис акта Реис-ул-улеми.

Кад се ради о пословима који се тичу оба подручја, о тужбама и пријавама против повреде Закона о Исламској верској заједници, овога Устава и иначе исламских установа, те о високо-школском образовању муслимана, затим о пословима који спадају у надлежност Реис-ул-улеме, преписка се врши преко Реис-ул-улеме. И у другим пословима могу се аутономне власти, када нађу за потребно, обраћати државним властима преко Реис-ул-улеме.

§ 18

По начелу равноправности, загарантоване државним Уставом, ако би се ма којој усвојеној и признатој вероисповести дала већа права која нису у противности са прописима Ислама, самим тим признају се та права и Исламској верској заједници.

По овоме начелу, пропис става 2 § 8 Закона о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе од 24 јула 1933 године важи и за вакуфска и остала добра Исламске верске заједнице.

§ 19

Јавно сакупљање прилога за верске, просветне, хумане и опште корисне сврхе подложено је општем државном законодавству.

За досад уобичајено јавно сакупљање прилога у горње сврхе ограничено само на своје седиште и место не треба ни једном вакуфско-меарифском цемату нити спреком вакуфско-меарифском поверенству одобрење управне власти.

За сакупљање прилога по школама потребно је одобрење надлежне школске власти саобразно постојећим школским законима.

Исто важи и за растурање верских и моралних књига и поука у школама.

§ 20

Свих јавних дјавина ослобођавају се зграде намењене служби Божијој и верско-просветним, културним и добротворним установама; даље заводи за верске потребе као: цамије, текије, медресе, мектеби, библиотеке, имарети, сиротишта и слично; исламска гробља и турбета; домови активних верских службеника који су својина Исламске верске заједнице, а намењени су за њихово становље; домови исламских верских надлештава; културно историски споменици; дворишта као и непосредне споредне зграде свих набројаних установа.

§ 21

Сви органи Исламске верске заједнице и чланови поједињих њених тела, сви чиновници и службеници њени и поједињих вакуфа одговорни су, према одредбама закона, за свој рад и за сваку штету коју би нанели Исламској верској заједници неисправним радом или пропуштеном дужношћу.

Они су дужни извршивати све писмене налоге својих претпостављених, ако су они у складу са прописима из § 5 овог Устава и другим надлежно изданим одредбама. Ако сматрају да писмени налог није с тим у складу, не морају га извршивати, али су дужни одмах обавестити надлештво које је тај налог издало.

§ 22

Ни једно службено место не може се попунити лицем које нема за то квалификације прописане од надлежних органа.

§ 23

Текије и њихова имовина такође су вакуфска добра, те према томе потпадају под управу и надзор надлежних верских и вакуфско-имовинских власти. Шејхови морају имати квалификације које прошире надлежна верска власт, и у целом свом деловању стоје под надзором верских власти.

Обреди (зикр) и наука поједињих тарика које Реис-ул-улема са својим Ширим саветом прогласи да су у противности с науком Ислама не смеју се обављати ни научавати.

§ 24

За све чиновнике, остале службенике и намештенике Исламске верске заједнице, верске и имовинске, било да су активни или пензионисани, Вакуфско-меарифски сабор у Сарајеву и Скопљу, сваки за своје подручје, прописује Службену прагматику са одредбама о при надлежностима, квалификацијама и осталим условима за службу, и о пензијском фонду, а оба заједно за Реис-ул-улему и чиновнике и службенике његове канцеларије.

§ 25

Реис-ул-улема са својим Ужим саветом доноси прописе о дисциплинском поступку за све верске аутономне службенике.

§ 26

Звања чланова цематских меџлиса, среских вакуфско-меарифских поверенства и вакуфско-меарифских сабора почасна су звања. Чланови Вакуфско-меарифског сабора и Саборског одбора имају право на накнаду путних трошкова и на дневнице.

§ 27

О свима седницама верских и вакуфско-имовинских тела и органа воде се записници. Ове записнике, осим записника Вакуфско-меарифског сабора, потписују и оверавају сви присутни чланови, а записник Вакуфско-меарифског сабора оверавају претседник и деловођа.

О начину расправљања и одлучивања надлежни Вакуфско-меарифски сабор издаје потребне пословнике.

Све одлуке које се доносе на седницама морају на дотичним актима добити клаузулу да су донесене на седници.

§ 28

За жалбе на одлуке власти Исламске верске заједнице одређује се рок од 14 дана од дана уручења одлуке.

Жалба предана у законском року на пошту сматра се да је благовремено предана.

Жалбе се предају власти која је издала одлуку.

§ 29

Сваку повреду и омаловажавање исламских верских установа и прописа по којима се управља Исламска верска заједница, било од стране службеног органа или приватног лица, дужан је Цематски имам, на чијем се подручју такав недопуштен случај догодио, пријавити како надлежном Срском вакуфско-меарифском поверенству, Главном имаму и Улема-меџлису, тако исто и месној управној власти, која је дужна да одмах ствар узме у поступак.

§ 30

Сви органи Исламске верске заједнице дужни су помагати се међусобно и остваривати циљеве Исламске верске заједнице.

§ 31

Службени језик у свим званичним пословима Исламске верске заједнице Краљевине Југославије државни је језик.

§ 32

Сви органи Исламске верске заједнице имају службени печат са законским текстом свог имена и ознаком седишта.

§ 33

Реис-ул-улема издаје службени лист, у коме се врше званична објављивања Исламске верске заједнице.

§ 34

Реис-ул-улема ће са својим Ширим саветом у року од 6 месеци након ступања на дужност донети Правилник о ношењу ахмедије и других знакова верских службеника.

§ 35

Исламска верска заједница има право да од надлежних државних власти затражи у даном случају забрану ношења атрибути «исламски», »муслимански« и слично оним новинама, часописима и повременим списима који у свом наслову или поднаслову носе назив исламски, муслимански и томе слично, ако очевидно својим писањем иду на штету легитимних интереса Исламске верске заједнице.

Исто право има Исламска верска заједница и у погледу удружења (друштава) која у своме називу или подназиву садржи у предњем ставу наведене атрибуте, или им је у означи циља и сврхе наплашено деловање за Ислам.

§ 36

Нова исламска гробља може оснивати и поседовати само Исламска верска заједница односно њезини поједини органи, а покопавање умрлих муслимана допуштено је само у она исламска гробља која буду од надлежног срског вакуфско-меарифског поверенства, у складу са санитетским прописима, за ту сврху одређена.

§ 37

Сваки члан изабраних тела, као и сваки службеник Исламске верске заједнице има право да се жали против решења којег било органа, које по његовом мишљењу није у складу са прописима из § 5 овога Устава и другим надлежно изданим одредбама, у року од 14 дана по сазнању за то решење. Надлежне власти решаваће ту жалбу као да је повређено лично право жалиоца и издавати писмена решења.

II

ОРГАНИ ИСЛАМСКЕ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

§ 38

Органи Исламске верске заједнице јесу:

- 1) Цематски меџлис;
- 2) Срско вакуфско-меарифско поверенство;
- 3) Улема-меџлис у Сарајеву и Улема-меџлис у Скопљу;
- 4) Вакуфско-меарифски сабор у Сарајеву и Вакуфско-меарифски сабор у Скопљу са својим органима, саборским одборима и вакуфским дирекцијама; и
- 5) Реис-ул-улема у Сарајево са својим Ужим и Ширим саветом.

§ 39

У верском и верско-просветном погледу, Исламску верску заједницу претстављају: Реис-ул-улема, Улема-меџлис, Главни и Цематски

имам; а у вакуфско-имовинском погледу: Вакуфско-меарифски сабор са својим Саборским одбором и Вакуфском дирекцијом, Среско вакуфско-меарифско поверенство са подручним мутевелијама, и Цематски меџлис.

1) Цематски меџлис

§ 40

Сви муслимани једног или више суседних места у којима има најмање 300 исламских дома сачињавају вакуфско-меарифски цемат. Муслимани оних места у којима нема најмање 300 исламских дома морају се здружити са суседним местима и организовати у један цемат. Изузетци могу бити само у оним местима и крајевима где то теренске и друге прилике захтевају, па се у тим случајевима могу цемати образовати и са мањим бројем исламских дома. Одлуку о томе, као и уопште о организацији цемата, доноси Саборски одбор надлежног Вакуфско-меарифског сабора.

Дом је свака засебна исламска породица, као и пунолетно инокосно лице са самосталним занимањем.

§ 41

Сваки муслиман припада као члан ономе цемату у коме стално живи.

§ 42

Послове цемата води Цематски меџлис који се састоји: у цематима до 500 бирача, од 5 чланова и 5 заменика; у цематима од 500—1000 бирача, од 7 чланова и 7 заменика; у цематима од 1000—2000 бирача, од 9 чланова и 9 заменика; а у цематима са више од 2000 бирача, на сваку даљу хиљаду по један члан и један заменик више.

§ 43

Цематски меџлис на свом првом састанку бира претседника и потпретседника из своје средине.

Претседник претставља и заступа Цематски меџлис пред судом и властима, сазива седнице Цематског меџлиса и претседава им. Кад је претседник спречен, заступа, га потпретседник.

Седнице се држе према потреби или ако то затражи већина чланова Цематског меџлиса.

§ 44

Цематском меџлису припада, углавном, у дужност да:

- 1) изналази потребе свога цемата и у том погледу износи предлоге Среском вакуфско-меарифском повериству;
- 2) чува углед и интерес свога цемата и Исламске верске заједнице;
- 3) потпомаже верске и верско-просветне службенике свога цемата и брине се о верском, моралном и културно-просветном подизању и васпитању својих цематлија;
- 4) извршује одлуке и налоге старијих верских и вакуфско-меарифских органа и тела;

5) надзире верске и верско-просветне аутономне зграде, као и друге вакуфске објекте;

6) саставља инвентар своје покретне и непокретне имовине;

7) стара се о потребним средствима за одржавање цамија, мектеба и гробала;

8) прегледа најмање сваког месеца рачуне свога благајника, и настоји да и остали чланови врше своје дужности тачно и савесно;

9) расправља и предлаже Среском вакуфско-меарифском повериству годишње предрачуна и завршне рачуне својих потреба, и чини му предлоге, молбе и претставке о свим потребама свога цемата;

10) подноси крајем сваке године извештај Среском вакуфско-меарифском повериству о свом раду;

11) помаже надзорне органе Исламске верске заједнице; и

12) саставља и води стални бирачки списак.

§ 45

Цематски меџлис узима у службу оне верске службенике цемата које издржавају same цематлије из својих средстава. Овакви службеници, да би се могли узети у службу, морају имати одобрење надлежне верске власти за службу у дотичном цемату.

§ 46

Одобрење за привремену службу у цемату може се дати само оном кандидату који докаже своју способност ваљаном сведоцбом о положеном испиту или вишегодишњој доброј употреби у дотичној служби. У недостатку такве сведоцбе, кандидат се мора подврсти испиту за оспособљење, који обавља нарочита испитна комисија. Овакве комисије по потреби поставља за поједина подручја Улема-меџлис и прописује Правилник о њиховом раду. Осим стручне способности, кандидат мора доказати да је регулисао своју војну обавезу.

§ 47

Службу у цамијама могу вршити, осим за то постављених цамијских службеника, и друга лица којима то дозволи надлежна верска власт.

2) Среско вакуфско-меарифско повериство

§ 48

Среско вакуфско-меарифско повериство је орган верско-просветни и вакуфско-имовинске управе Исламске верске заједнице у срезу. Његово седиште и подручје је место и територија среске управне власти, а изузетак од овога може бити само по одлуци надлежног Вакуфско-меарифског сабора.

§ 49

Среско вакуфско-меарифско повериство има у срезовима са више од 10.000 муслимана 7 чланова и 7 заменика, а у срезовима до 10.000 муслимана 5 чланова и 5 заменика.

§ 50

Седнице Срског вакуфско-меарифског поверенства држе се једанпут седмично, а у случају потребе и чешће. Ако већина чланова Срског вакуфско-меарифског поверенства затражи, има се сазвати изванредна седница.

§ 51

У делокруг Срског вакуфско-меарифског поверенства спада, углавном, да:

- 1) надзире рад цематских меџлиса свога среза;
- 2) води у евиденцији сву покретну и непокретну имовину Исламске верске заједнице на подручју свога среза;
- 3) надзире верске и верско-просветне аутономне зграде као и све друге вакуфске објекте, и брине се за одржавање реда и чистоће у џамијама, мектебима, медресама, текијама, гробљима и другим верским и верско-просветним аутономним објектима, те бди над целокупним пословањем мутевелија и свих вакуфско-меарифских плаћених органа свога подручја;
- 4) чини предлоге о оснивању, подизању, одржавању и оправљању џамија и других верских, верско-просветних и хуманих аутономних завода;
- 5) чини предлоге о отуђењу, замени и оптерећењу вакуфске непокретности; о куповању непокретности и подизању користоносних нових грађевина из вакуфско-меарифских средстава; и о начину изнајмљивања и давања под закуп вакуфских непокретности;
- 6) даје мишљење о поравнању и о склапању и разрешавању уговора;
- 7) предлаже отписивање несигурних и ненаплативих потраживања;
- 8) чини предлоге о именовању, платама, наградама и отсуствима вакуфско-меарифских и верских службеника свога среза, и даје вакуфско-имовинским службеницима отсуство до 14 дана;
- 9) бди над тим да се план наставе у свим верским аутономним и вакуфско-меарифским заводима прописно извршује;
- 10) јавља Улема-меџлису и, преко Улема-меџлиса, државним властима, кад дозна да се не држи основа Исламске верске наставе у јавним школама или заводима;
- 11) одређује своје изасланике који ће присуствовати завршним испитима у свим верским аутономним и другим вакуфско-меарифским заводима његова подручја;
- 12) потстиче исламску младеж да похађа у што већем броју све а нарочито верске школе, и да се учи занатима;
- 13) чини предлоге Саборском одбору надлежног Вакуфско-меарифског сabora о подељивању стипендија исламским ученицима средњих и високих школа;
- 14) саставља и предлаже Вакуфско-меарифском сaborском одбору предрачун за идућу и зарвши рачун за прошлу годину у погледу вакуфско-меарифске имовине у његовом подручју, у року који пропише Саборски одбор;

15) саставља са мутевелијама и цематским меџлисима те предлаже Саборском одбору предрачуна за идућу годину. Прима и подноси са својим извештајем завршне рачуне самосталних вакуфа и цематских меџлиса, као и све друге рачуне који се тичу вакуфско-меарифске имовине чији приходи прелазе 1000 динара годишње, у року који пропише Саборски одбор;

16) одобрава предрачуна и завршне рачуне самосталних вакуфа и цематских меџлиса чији приходи не прелазе 1000 динара годишње, а преписе тех предрачуна и завршних рачуна шаље Саборском одбору на знање;

17) извештава о свим знатнијим догађајима који се тичу верских и вакуфско-меарифских послова Саборски одбор надлежног Вакуфско-меарифског сabora, као и Улема-меџлис, према надлежности тех органа;

18) извршава налоге Саборског одбора надлежног Вакуфско-меарифског сabora, Вакуфске дирекције и Улема-меџлиса, који су издани у границама њихове надлежности; и

19) решава, у првој инстанцији, по жалбама против одлука цематских меџлиса.

§ 52

Седницама Срског вакуфско-меарифског поверенства у важним стварима које се тичу заједничких интереса једног или више цемата имају се призивати претседници дотичних цематских меџлиса. Овима припада у том случају право већања и гласања.

§ 53

Срско вакуфско-меарифско поверенство представља његов претседник и заступа га пред судом и властима.

Ако је претседник спречен, замењује га потпретседник.

3) Вакуфско-меарифски сabor

§ 54

Врховни уредбодавни и надзорни орган за целокупну вакуфско-меарифску и другу имовинску управу Исламске верске заједнице је: Вакуфско-меарифски сabor у Сарајеву за територију Улема-меџлиса у Сарајеву и Вакуфско-меарифски сabor у Скопљу за територију Улема-меџлиса у Скопљу.

§ 55

Кад се Вакуфско-меарифски сabor састане први пут после избора, претседава му најстарији члан по годинама и одређује избор претседника.

Чим новоизабрани претседник преузме дужност, одређује избор двојице потпретседника и потребан број секретара Сabora.

Пошто се Сabor на овај начин конституише, бира из своје средине: свој Саборски одбор, 4 члана за дисциплинско веће за вршење дисциплинске власти над члановима Улема-меџлиса, и 10 чланова за посебно изборно тело за избор чланова Улема-меџлиса.

У дисциплинско веће бирају се само квалификовани чланови од којих ће тројица имати теолошку односно шеријатску правну спрему, а један правни факултет.

У посебно изборно тело, које бира чланове Улема-меџлиса, улазе 4 члана са теолошком односно шеријатском правном спремом, 2 са факултетском спремом и 4 члана који не морају имати услове прве четворице односно друге двојице.

§ 56

Заседања Вакуфско-меарифског сабора су редовна или ванредна. Редовно заседање сазива претседник Сабора, у споразуму са Саборским одбором, сваке године најмање месец дана пре почетка буџетске године, а ванредно, када једна половина чланова Сабора или Саборски одбор то затражи.

Сазив се мора објавити члановима најмање осам дана пре заседања и означити дневни ред прве седнице. Ванредна седница мора се сазвати у року од 30 дана од дана кад је затражена.

§ 57

Вакуфско-меарифском сабору спада, углавном, у дужност да:

- 1) бира чланове Саборског одбора и њихове заменике;
- 2) именује разврстане и контрактуалне чиновнике Вакуфске дирекције и врши дисциплинску власт над њима у другој и последњој инстанцији;
- 3) одобрава годишњи предрачун Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице на својој територији, као и предрачунаре српских вакуфско-меарифских поверенстава, цематских меџлиса и самосталних вакуфа чији је годишњи приход најмање 30.000 динара, и свих вакуфско-меарифских фондова, и разрешава завршне рачуне по њима;
- 4) надзире пословање вакуфско-меарифских органа и свих службеника вакуфско-меарифске управе;
- 5) одлучује о куповању добара, о продаји, трампи и оптерећењу покретне и непокретне вакуфске имовине, уколико то не може учинити Саборски одбор;
- 6) одлучује начелно о користоносном улагању вакуфске имовине, нарочито о давању зајмова из вакуфско-меарифских фондова и имовине поједињих вакуфа, уколико то не може одобрити Саборски одбор;
- 7) одлучује о начину изнајмљивања и давања под закуп вакуфских непокретности;
- 8) одлучује о отписивању несигурних и ненаплативих потраживања преко 2000 динара поједињих вакуфа и фондова;
- 9) установљава нова чиновничка и службеничка места, одређује принадлежности свима службеницима, и уређује и остale њихове службеничке односе;
- 10) даје отсуства вакуфско-меарифским службеницима преко два месеца;

11) одређује дневнице и путне трошкове својим члановима и члановима свога Саборског одбора;

12) прописује пословнике и службена правила за све вакуфско-меарифске органе и тела;

13) мења постојеће и издаје нове прописе о управи и надзирању вакуфско-меарифске имовине, о вођењу књига, рачуна и благајничких послова;

14) мења постојеће и издаје нове прописе о дисциплинском поступку и пензијама за вакуфско-меарифске чиновнике и службенике;

15) одлучује о условима, висини и броју стипендија за ученике средњих и високих школа;

16) одлучује коначно о жалбама на решења свих вакуфско-меарифских органа, уколико та одлука није остављена Саборском одбору;

17) брине о чувању целокупне вакуфске имовине, и подноси Краљевској влади своје претставке и жалбе по свим пословима вакуфско-меарифске управе, а нарочито о чувању овим Уставом зајемчених аутономних права и равноправности према другим вероисповестима.

За отуђење и трампу вакуфске имовине потребна је хукмија шер'ија.

4) Вакуфско-меарифски саборски одбор

§ 58

Вакуфско-меарифски саборски одбор је врховни управни орган у вакуфско-меарифским и другим имовинским пословима.

Вакуфско-меарифски саборски одбор састоји се од 5 чланова и 5 заменика, које бира Вакуфско-меарифски сабор из своје средине.

Претседника и потпретседника бира Вакуфско-меарифски саборски одбор из своје средине.

§ 59

Мандат члановима Саборског одбора траје и после истека периода Сабора, као и у случајевима његовог распуштања, све док из новог Сабора не буде изабран нови Саборски одбор. Истуђање из Сабора повлачи за собом и истуђање из Саборског одбора.

§ 60

Саборски одбор сазива његов претседник свака два месеца једанпут, а у случају потребе, или ако то затраже тројица чланова Саборског одбора, и чешће.

Саборски одбор ради у Сарајеву, односно у Скопљу.

§ 61

Вакуфско-меарифском саборском одбору спада, углавном, у дужност да:

- 1) свршава текуће послове вакуфске имовине и управља целокупним приходима и расходима Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице у своме подручју;

- 2) врши старешинску власт над свима службеницима вакуфско-меарифске управе;
- 3) надзире рад Цематских меџлиса и среских вакуфско-меарифских повериенства, и даје им упутства;
- 4) надзире самосталне вакуфе у погледу управе имовином и испуњавања закладних сврха;
- 5) одобрава увакуфљења, прима поклоне и легате;
- 6) поставља чиновничке приправнике Вакуфске дирекције, службенике среских вакуфско-меарифских повериенства и друге вакуфске службенике, осим службеника наведених у т. 2 § 57 овога Устава;
- 7) одобрава предрачуне и разрешава завршне рачуне самосталних вакуфа и цематских меџлиса чији годишњи приходи прелазе 1.000 динара а не премашују 30.000 динара, те предрачуне и завршне рачуне среских вакуфско-меарифских повериенства уопште;
- 8) даје отсуства вакуфским службеницима до 2 месеца;
- 9) врши дисциплинску власт над службеницима које поставља Сабор у првој инстанцији, а над осталим вакуфским службеницима у другој и последњој инстанцији;
- 10) одобрава службеницима вакуфско-имовинским предујам на плату до висине тромесечних целокупних принадлежности и даје им награде, хонораре и потпоре у границама предрачунских кредита;
- 11) одлучује о отклону и губитку чланства у цематским меџлисima и среским вакуфско-меарифским повериенствима и о одређивању и употреби новчаних казни тих чланова;
- 12) предлаже претседнику Сабора, у смислу § 56 и 62, сазив Вакуфско-меарифског сабора;
- 13) саставља годишњи предрачун и испитује завршни рачун Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице на својој територији, као и завршне рачуне самосталних вакуфа, цематских меџлиса и среских вакуфско-меарифских повериенства са приходим преко 30.000 динара годишње, и вакуфско-меарифских фондова, и предлаже их Вакуфско-меарифском сабору;
- 14) прима на знање предрачуне и завршне рачуне које му предложи у смислу т. 16 § 51 Среско вакуфско-меарифско повериенство;
- 15) подноси Вакуфско-меарифском сабору годишњи извештај о своме раду;
- 16) израђује предлоге Вакуфско-меарифском сабору по његовом налогу или по својој побуди;
- 17) чини све потребне припреме за држање седница Сабора;
- 18) одлучује о оснивању и одржавању џамија и осталих верских објеката у споразуму са Улема-меџлисом;
- 19) даје сагласност гледе постављања верских службеника плаћених из средстава Исламске верске заједнице;
- 20) подељује стипендије ученицима средњих и високих школа у границама саборског овлашћења, а у споразуму са надлежним Улема-меџлисом уколико се тиче теолошких стипендија; и
- 21) установљава наставни план и програм за световне предмете у верским школама и, пошто се поступи по § 81 тач. б овога Устава, доставља их преко Рејс-ул-улеме Министарству просвете на одобрење у смислу § 208 овога Устава.

§ 62

Управљајући вакуфском имовином, приходима и расходима Исламске верске заједнице, Саборски одбор дужан је да се тачно држи одлука Сабора и надлежно установљеног предрачуна.

Ако настане хитна потреба да се што одреди о таквим пословима по којима већање и одлука спада у надлежност Сабора и то у време када Сабор није на окупу, онда се такви послови износе на одлуку и већање Саборском одбору односно, а према потреби, сазива се Саборски одбор на ванредну седницу.

У таквима случајевима може Саборски одбор изузетно уместо Сабора стварати закључке, који се морају у првом његовом заседању предложити на накнадно одобрење. Такви су послови искључиво прекорачења предвиђених потреба или непредвиђени трошкови Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице и поједињих самосталних вакуфа, те цематских меџлиса, среских вакуфско-меарифских повериенства и вакуфско-меарифских фондова, ако се ради о једнократним издацима. Ови изванредни издаци морају имати покриће у уштедама или вишцима поједињих самосталних вакуфа, цематских меџлиса, среских вакуфско-меарифских повериенства и вакуфско-меарифских фондова, или се могу подмирити из евентуалних сувишака у годишњем предрачуну Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице.

Кад се ради о хитном куповању некретнина потребних за вакуф, може Саборски одбор у споразуму са мутевелијом и Среским вакуфско-меарифским повериенством извршити ту купњу, ако она не прелази 50.000 динара, те то накнадно предложити Сабору на одобрење.

За сва друга прекорачења или непредвиђене трошкове који немају покрића на начин поменут у предњем ставу овога параграфа, Саборски одбор не може доносити ни у којем случају пуноважне закључке.

Претседник Саборског одбора, када наступи хитна потреба оваквих прекорачења и трошкова, предлаже претседнику Сабора, по закључку Саборског одбора, да сазове Сабор на ванредно заседање ради већања и закључивања о дотичним пословима.

5) Вакуфска дирекција

§ 63

Вакуфска дирекција је изврши орган Вакуфско-меарифског сабора и његовог Саборског одбора.

Вакуфске дирекције су две: једна у Сарајеву и једна у Скопљу.

§ 64

На челу Вакуфске дирекције стоји вакуфски директор, којег поставља Сабор као сталног чиновника.

Вакуфски директор не може без одобрења Сабора примити се никакве друге јавне или приватне службе.

§ 65

Вакуфски директор мора имати правни факултет или високу економско-комерцијалну школу и најмање 5 година јавне или приватне праксе.

§ 66

Вакуфској дирекцији нарочито спада у дужност да:

- 1) укњижава и води у евиденцији поједине вакуфе, њихову имовину и њихове закладне сврхе, као и да води у евиденцији делове имовине Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице;
- 2) прима новац и ликвидира одобрене исплате, као и уопште да води укупно новчано и вредносно господарење Централне вакуфско-меарифске благајне;
- 3) води благајничке, рачунске и друге књиге, дневнике и забележбе;
- 4) врши преписку са вакуфско-меарифским органима, уредима и странкама, и обавља друге концептуалне и манипулативне послове;
- 5) општи са странкама, прима записнике, даје обавештења и томе слично;
- 6) припрема годишње предрачунае и саставља годишње завршне рачуне;
- 7) саопштава свима срсским вакуфско-меарифским поверенствима и, знања ради, Министарству правде од Сабора одобрене предрачунае и завршне рачуне;
- 8) саставља годишње извештаје о раду Саборског одбора;
- 9) израђује предлоге Саборског одбора Сабору;
- 10) врши налоге и послове што јој их подели Саборски одбор; и
- 11) извршује одлуке Сабора и дисциплинске пресуде надлежних верских власти о новчаним казнама и отправљању верских аутономних службеника.

§ 67

Вакуфском директору спада у дужност да:

- 1) заступа Вакуфску дирекцију и Самосталну имовинску управу Исламске верске заједнице према вани;
- 2) управља пословањем и надзире рад чиновника Вакуфске дирекције, и додељује им послове;
- 3) одобрава отсуства чиновницима и служитељима Вакуфске дирекције до један месец; затим и вакуфско-имовинским службеницима од 14 дана до један месец;
- 4) врши дисциплинску власт у првој инстанцији над службеницима које поставља Саборски одбор, осим мутевелије; и
- 5) потписује отправке Вакуфске дирекције.

§ 68

Вакуфски директор учествује као саветодавни орган и референт у свима седницама Сабора и Саборског одбора.

§ 69

Претседник Сабора може узимати чиновнике Вакуфске дирекције у седницу Сабора да му дају извештаје о пословима њима додељеним.

6) Цематски имами

§ 70

За сваки цемат поставља Улема-меџлис по једног цематског имама. У већим цематима, где буде изискивала потреба, поставља му једног или више помоћника.

§ 71

Цематски имами су привремени и стални.

За привременог цематског имама може бити постављено лице које је свршило Шеријатску судачку школу, Велику медресу Краља Александра I или потпуну реформисану медресу или коју вишу теолошку школу. За сталног цематског имама поставља се привремени цематски имам који положи практични испит.

Сваки привремени цематски имам мора положити практични испит у року од 5 година, под претњом губитка службе.

§ 72

Све верске функције у цемату врши цематски имам, а поimenце:

- 1) обавља све верске дужности у главној ћамији свога цемата уколико за то посебним наређењем нису одређена друга лица;
- 2) предаје веронауку у мектебима и верским аутономним школама свога подручја. Исто тако, он ће у недостатку сталног вероучитеља предавати веронауку у државним народним школама по одобрењу надлежне школске власти а саобразно Закону о верској настави. Стара се о верском и моралном васпитању муслиманске омладине и ван школе;
- 3) води матице рођених, умрлих и венчаних муслимана у своме цемату у смислу прописа о вођењу матица рођених, венчаних и умрлих муслимана, и шаље годишње извештаје и статистичке податке о стању цемата Улема-меџлису;
- 4) брине се да сваки муслиман у његову цемату буде по прописима Ислама сахрањен;
- 5) служи добрым примером својим цематлијама у свом личном и породичном животу;
- 6) објављује цематлијама почетак Рамазана, Бајрама и других мубарек дана према одредби виших верских власти;
- 7) стара се, у заједници са Цематским меџлисом и Срсским вакуфско-меарифским поверенством, о одржавању и чувању реда и чистоће у ћамијама, мектебима, гробљима и другим верским установама, те о споменицима и старијинама;
- 8) стара се о ширењу верских и моралних књига међу цематлијама, и ревносно сузбија ширење списка чија је садржина противна учењу Ислама и исламском моралу;
- 9) одржава вазу-насихате у ћамији и ван ћамије међу својим цематлијама, и упућује их на доброчинства, а у споразуму са Цематским меџлисом шири добротворне акције и оснива добротворне установе;
- 10) сузбија противисламску пропаганду и о сваком покушају и појави против Ислама извештава Главног имама, а у важним случајевима

вима и Улема-меџлис. Сузбија ванбрачно живљење, пијанство, псовку, коцку и све друге рђаве навике у народу; и

11) извршује на време одлуке и наредбе својих претпостављених власти.

§ 73

Попуњавање места ћематских имама врши се натечајем, који се објављује у службеном листу Исламске верске заједнице.

§ 74

Практични испит за сталног ћематског имама положе се по Правилнику, који прописује Реис-ул-улема са својим Ужим саветом.

§ 75

Ћематски имам, у вршењу својих дужности, стоји под непосредним надзором Главног имама и под врховним надзором и управом свога Улема-меџлиса.

§ 76

Принадлежности ћематских имама и њихових помоћника исплаћују се из средстава Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице, а уређују се Прагматиком.

§ 77

Над ћематским имамима воде непосредни надзор главни имами, које за то звање одређује Улема-меџлис између ћематских имама.

§ 78

Сваком Главном имаму одређује Улема-меџлис подручје одвише ћемата над којима ће вршити надзор.

Број главних имама и њихово подручје установљује Улема-меџлис у споразуму са Вакуфско-меарифским сабором.

§ 79

Главном имаму спада у дужност:

1) да најмање једанпут у години мора обићи и прегледати целокупни рад ћематских имама свога подручја;

2) да прегледа све џамије и друге верске установе у повереном му подручју;

3) да прегледа наставу и читав рад у мектебима и, по могућности, присуствује годишњим испитима;

4) да, кад га одреди Улема-меџлис за свога изасланика (§ 82 т. 3), прегледа рад вероучитеља у државним, основним, грађанским и стручним школама у смислу става 2 § 17 Закона о Исламској верској заједници, и да пази да се наставни план изводи и да се чувају и поштују прописи Ислама у свим јавним установама;

5) да претставља при свечаним згодама Исламску верску заједницу у своме седишту;

6) да настоји да се познавање исламске науке шире међу муслиманима базу-насихатима и обуком, и да се морал што боље утврди;

7) да о сваком прегледу подноси извештај Улема-меџлису, а сваке године целокупни извештај о своме раду са статистичким подацима свога подручја;

8) да врши дисциплинску власт над ћематским имамима и осталим верским аутономним службеницима свога подручја у првој инстанци, те да надзире њихов рад; и

9) да одобрава отсуствта до 14 дана ћематским имамима и осталим верским аутономним службеницима свога подручја.

7) Улема-меџлис

§ 80

Улема-меџлис је главни орган преко кога се врши управа и надзор над целокупним исламским верским, верско-просветним и културним животом. Улема-меџлиса су два: један у Сарајеву, и један у Скопљу.

Територијална надлежност Улема-меџлиса у Сарајеву протеже се на подручја Дринске, Брбаске, Приморске, Савске и Дравске бановине, те подручја управних срезова: билећког, гатачког, дубровачког, љубињског, невесињског, требињског и фочанског Зетске бановине.

Територијална надлежност Улема-меџлиса у Скопљу протеже се на подручја Вардарске, Моравске и Дунавске бановине, те управно подручје Управе града Београда и подручја управних срезова Зетске бановине која не припадају Улема-меџлису у Сарајеву.

§ 81

Улема-меџлису је, углавном, дужност да:

1) управља и надзире целокупни исламски верски, друштвени и културни живот и све такве установе на своме подручју;

2) прописује квалификације за све верске аутономне службенике свога подручја, и предлаже надлежним министрима какве квалификације треба да имају поједине категорије верских службеника у државној служби;

3) суделује у одлукама о оснивању џамија и других верских објеката, верских аутономних школа, васпитних и хуманих завода са Саборским одбором;

4) настоји да се познавање исламске веронауке међу муслиманима прошири и морал што боље утврди;

5) да се у верским аутономним школама, заводима и установама чувају и поштују прописи Ислама, и да извештава Реис-ул-улему о случајевима повреде тих прописа у државним, самоуправним и приватним школама, као и да му доставља своја опажања на садржину школских књига у употреби;

6) установљава наставни план и програм за исламску веронауку у свима исламским школама, и даје своје предлоге за наставни план и програм исламске веронауке у свима осталим, државним и приватним, школама свога подручја а, у споразуму са Вакуфско-меарифским саборским одбором, и за друге науке у верским аутономним школама; а све то подлежи одобрењу Министра просвете (§ 208);

7) надзире, преко подручних главних имама, среских вакуфско-меарифских поверионстава и својих изасланика, рад свију верских аутономних школа;

8) одређује изасланике за преглед наставе исламске веронауке у основним, грађанским, средњим стручним и средњим школама, јавним и приватним. Овај преглед може се вршити два пута у години. О сваком одређивању изасланика Улема-меџлис извештава надлежну школску власт;

9) надзире рад текија у смислу § 23 овога Устава;

10) именује вероучитеље исламске вере, наставнике верских и световних предмета и остало особље у свим исламским верским аутономним школама свога подручја;

11) чини предлоге надлежним државним и самоуправним властима у погледу постављања вероучитеља у државним и самоуправним школама;

12) чини предлоге Реис-ул-улеми у погледу постављања имама у војним надлештвима, државним болницама, казненим заводима и њима сличним заводима и другим државним и самоуправним установама;

13) поставља имаме и остале верске службенике свога подручја, у сагласности са Саборским одбором, а на предлог Среског вакуфско-меарифског поверенства;

14) одобрава потпоре, награде и хонораре за све верске службенике свога подручја, у границама расположивих буџетских средстава;

15) врши дисциплинску власт над свим верским службеницима свога подручја у другој инстанцији, а у првој за чиновнике и службенике Улема-меџлиса те главне имаме;

16) одобрава отсуства верским службеницима свога подручја преко 14 дана до 2 месеца, и чиновницима и службеницима Улема-меџлиса до 2 месеца, те главним имамима; и

17) предлаже Саборском одбору предујмове за све верске службенике свога подручја.

§ 82

Улема-меџлис се састоји од 4 члана, и то:

1) персоналног референта, којем спада у дужност вођење персоналног реферата свих верских службеника и реферата о оснивању цамија и других верских установа;

2) фетва-емина, којем спада у дужност да издаје уобичајене фетве, да припрема реферате за решавање свих верских и шеријатско-правних питања која се појаве, те да води бригу да се нигде, како у управи Исламске верске заједнице тако и иначе, не крше прописи Шеријата;

3) меариф-мудира, који води бригу и рефирише о целокупној настави у верским школама и о верској настави у државним и самоуправним школама, о уџбеницима, као и о редовном и правилном надзирању верске наставе у верским и државним школама. Он одређује изасланике за преглед наставе исламске веронауке у средњим и средњим стручним школама у вези са прописом става 2 § 17 Закона о Исламској верској заједници, те оцењује све аутономне службенике наставничке струке и предлаже персоналном референту; и

4) баш-ваиза, којем спада у дужност да службенике Ислама унапређује верски и међу њима шири исламски морал; да на читавом подручју организује одржавање вазова; да сам саставља вазове и хутбе и да их шири; да изашиље сејар-ваизе; да се брине око издавања

поучних верских и моралних књига за народ; да сузбија противверску пропаганду; да оцењује све верске службенике који одржавају вазове; те да ваизе предлаже, и даје им потребна упутства.

Претседника бирају чланови између себе на 4 године. Ако се гласови расподеле, одлучује Реис-ул-улема. Претседник претседава седницама, потписује сва акта и подељује, према своме нахођењу, реферате под тачкама 1—4.

§ 83

Улема-меџлис отправља послове према рефератима у претходном параграфу и по Пословнику који прописује Улема-меџлис а одобрава Реис-ул-улема.

§ 84

Чланови Улема-меџлиса имају годишњи одмор до 40 дана, а према одредбама Службене прагматике.

Члановима Улема-меџлиса одобрава, ради опорављења или лечења, као и по приватном послу, отсуство до 14 дана Улема-меџлис, а преко 14 дана Реис-ул-улема. Отсуство ради опорављења или лечења, као и уопште по приватном послу, урачунава се у годишњи одмор, уколико Улема-меџлис односно Реис-ул-улема друкчије не реши. За време преко два месеца, које члан у једној календарској години проведе на отсуству по приватном послу, нема права на принадлежности.

Отсуство због боловања не може трајати дуже од 12 месеци не прекидно, односно 15 месеци укупно у две узастопне године. Ако члан и преко тог времена не може да врши своју службу, онда му служба престаје. Код отсуства по боловању теку принадлежности кроз читаво време.

§ 85

Седнице Улема-меџлиса држе се сваке седмице, а у случају потребе претседник сазива и ванредну седницу.

§ 86

Претседник Улема-меџлиса је наредбодавац по оним партијама буџета Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице које одреди Вакуфско-меарифски сабор пригодом доношења буџета, а рачунополагач секретар Улема-меџлиса. Вакуфска дирекција извршава налоге за исплату претседника Улема-меџлиса.

§ 87

Секретара Улема-меџлиса поставља Реис-ул-улема на предлог надлежног Улема-меџлиса, а остало канцеларијско особље поставља Улема-меџлис.

§ 88

Секретар Улема-меџлиса мора имати правни факултет или Шеријатску судачку школу или Вишу исламску шеријатско-теолошку школу у Сарајеву.

8) Реис-ул-улема

§ 89

Реис-ул-улема са својим ужим и ширим саветом је највиши управно-надзорни орган над целокупним верским и верско-просветним исламским животом, и доноси начелно тумачење који ће се шеријатско-правни прописи примењивати. Он чува и претставља јединство Исламске верске заједнице у Краљевини, и стара се да сви прописи који се односе на њен живот буду у оба њена подручја једнообразни.

§ 90

Ужи савет Реис-ул-улеме састоји се од Реис-ул-улеме и двојице чланова које изаберу вакуфско-меарифски сабори, сваки по једног из своје средине, а који имају теолошку (иџазет) или шеријатско-правну спрему.

Шири савет састоји се од Реис-ул-улеме и свих чланова оба Улема-меџлиса, те чланова Ужег савета.

Седиште Реис-ул-улеме је у Сарајеву.

Седнице Ужег и Ширег савета сазива Реис-ул-улема према потреби.

Реис-ул-улема са својим Ширим саветом прописује Правилник о своме раду, као и о раду Ужег и Ширег савета, и то у року од шест месеци од свога постављења.

Чланови Ужег и Ширег савета имају право на путне трошкове и дневнице за време заседања.

§ 91

Реис-ул-улема добија овлашћење (меншуру) за вршење верских послова од нарочито сазваног Савета, кога бирају оба вакуфско-меарифска сabora.

У случају да се поново успостави Исламски хилафет, који призна исламска верска заједница и Краљевска влада, однос између Хилафета и Исламске верске заједнице биће накнадно регулисан у споразуму са Краљевском владом.

Савет за издавање овлашћења (меншуре) Реис-ул-улеми састоји се од 10 лица, која бирају оба вакуфско-меарифска сabora, сваки по 5 лица, из своје средине.

§ 92

Реис-ул-улема је врховни верски старешина целокупне Исламске верске заједнице Краљевине Југославије. Њега заступа један члан Ужег савета кога он одреди.

Реис-ул-улему и чланове Улема-меџлиса поставља Краљ указом, на предлог министра правде, стављен у сагласности са претседником Министарског савета, а на основу избора проведених у смислу § 3 Закона о Исламској верској заједници и прописа овога Устава.

За случај да се упразни место Реис-ул-улеме, а Реис-ул-улема не буде одредио заступника, вршиће његову дужност старији члан Ужег савета док не буде изабран нови Реис-ул-улема.

§ 93

Реис-ул-улема прима из државних буџетских средстава на име трошкова за репрезентацију и одржавање аутомобила, који му Држава даје, 16.000 динара месечно, и ужива стан у натури и згради коју ће му Самостална имовинска управа Исламске верске заједнице у Сарајеву ставити на расположење за смештај канцеларија и стана Реис-ул-улеме. За ову зграду плаћа Држава Самосталној имовинској управи Исламске верске заједнице у Сарајеву 7.000 динара месечно.

§ 94

За Реис-ул-улему и чланове Улема-меџлиса траже се ове квалификације:

- 1) да је у верским знаностима образован тако, да је достојан тог високог звања;
- 2) да показује похвално верско, морално и грађанско владање;
- 3) да познаје државни језик у говору и писму;
- 4) да је навршио 30, а није прешао 65 година живота;
- 5) да није осуђиван због којег злочина или преступа користољубља или против ћудоредности;
- 6) да није под старатељством или под стечајем; и
- 7) да је држављанин Краљевине Југославије.

§ 95

Чим Реис-ул-улема или који члан Улема-меџлиса изгуби у предњем параграфу под т. 2, 5 и 6 предвиђене услове, биће решен свога звања, ако то изборно тело по проведеној истражи закључи. Ову истрагу провађа у погледу Реис-ул-улеме нарочити одбор, који се састоји од претседника и четворице чланова изборног тела, које ово у ту сврху из своје средине изабере. У погледу чланова Улема-меџлиса проводи ову истрагу дисциплинско веће предвиђено у § 55 овога Устава. Чланови нарочитог одбора који провађају истрагу у погледу Реис-ул-улеме морају имати исте квалификације које имају и чланови Дисциплинског већа за чланове Улема-меџлиса.

Претседник изборног тела предлаже овакав закључак Министру правде да исходи Указ о разрешењу.

§ 96

Реис-ул-улема као врховни верски старешина муслимана Краљевине Југославије, осим права која му припадају по шеријатским прописима, има још и ова:

- 1) сазива седнице Ужег и Ширег савета, и претседава им;
- 2) даје хатибима овлашћење за вршење хатибских дужности;
- 3) издаје и одузима мураселе шеријатским судијама у смислу Уредбе о мурасели за шеријатске судије од 10 марта 1931. године, Број 27.124;
- 4) саопштава Указ о наименовању чланова Улема-меџлиса, и уводи их у дужност пошто пред њим положе заклетву;
- 5) поставља секретаре Улема-меџлиса, који морају имати правни факултет или Шеријатску судачку школу или Вишу исламску

шеријатско-теолошку школу у Сарајеву, а на предлог надлежног Улема-меџлиса у смислу § 87 и 88 овог Устава;

- 6) даје врховним шеријатским судовима у важним верским питањима мишљења кад то траже (§ 15 Закона о уређењу шеријатских судова);
- 7) поставља секретара, по предлогу Саборског одбора са чијег је подручја секретар, и остало канцеларијско особље своје канцеларије сам лично;

8) претставља Исламску верску заједницу, и одржава њено јединство;

9) одобрава одмор и отсуство члановима Улема-меџлиса у смислу § 84 овога Устава;

10) одобрава одмор и отсуство чиновницима и службеницима своје канцеларије, и осталим верским аутономним службеницима преко два месеца; и

11) издаје службени лист Исламске верске заједнице.

§ 97

Реис-ул-улема, у заједници са својим Ужим саветом:

1) надзире рад верских и верско-просветних органа и тела Исламске верске заједнице;

2) даје иницијативу за остварење циљева и настојања Исламске верске заједнице свим верским органима;

3) установљава наставни план и програм свих верских завода и школа, у споразуму са надлежним Улема-меџлисом;

4) оцењује и издаје верске књиге и њихове преводе, у споразуму са надлежним Улема-меџлисом;

5) решава у начелним разилажењима која настану између Улема-меџлиса, и одлучује у највишој инстанцији о жалбама на неправилну примену шеријатских прописа од стране подручних органа;

6) бди над тим да се у свим верским исламским школама, аутономним и државним, врше предавања у сагласности са науком исламске вере;

7) врши дисциплинску власт над чиновницима и службеницима своје канцеларије, а у другој и последњој инстанцији над главним имамима и чиновницима и службеницима Улема-меџлиса;

8) доноси Прагматику службеника канцеларије Реис-ул-улеме, коју претходно одобре оба вакуфско-меарифска сabora;

9) утврђује буџет личних и материјалних расхода канцеларије Реис-ул-улеме и подноси на одобрење вакуфско-меарифским сaborima;

10) доноси Уредбу о финансијској и рачуноводствују служби и контроли за канцеларију Реис-ул-улеме, коју претходно усвоје оба вакуфско-меарифска сabora;

11) одређује висину дневница члановима Ужег и Ширег савета и члановима осталих конференција које се буду држате; и

12) доноси прописе о дисциплинском поступку за верске службенике у смислу § 25 овога Устава.

§ 98

Ширем савету спада у надлежност да, према указаној потреби, у верским и шеријатско-правним питањима доноси решења. Када се

појави какво двојбено и спorno шеријатско-правно или верско питање, Реис-ул-улема је дужан сазвати свој Ширим савет, који је надлежан да ово питање обавезно реши.

Исто тако, Реис-ул-улема са својим Ширим саветом даје, по потреби, објашњење о појединим одредбама овога Устава уколико се односе на унутрашње послове Заједнице.

§ 99

Оба улема-меџлиса и вакуфско-меарифски сabori подносе сваке године Реис-ул-улеми општи извештај о своме раду. Исто тако, подносиће у најкраћем року и посебне извештаје кад Реис-ул-улема то затражи.

§ 100

Канцеларију Реис-ул-улеме чини секретар са потребним бројем канцеларијског особља.

§ 101

Секретар Реис-ул-улеме мора имати правни факултет или Шеријатску судачку школу или Вишу исламску шеријатско-теолошку школу у Сарајеву, и мора бити са подручја у смислу става 5 § 3 Закона о Исламској верској заједници.

III

ИЗБОРИ ОРГАНА И ТЕЛА ИСЛАМСКЕ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

А) Избор вакуфско-меарифских органа (чланова цематских меџлиса, вакуфско-меарифских повериствана и чланова вакуфско-меарифских сabora).

1) Бирачки спискови

§ 102

Бирачки спискови по којима се врше избори за цематске меџлисе, среска вакуфско-меарифска повериства и вакуфско-меарифске сaborе стални су.

Кад овај Устав ступи на снагу, цематски меџлиси дужни су у року од 30 дана саставити први стални бирачки списак за своје подручје, и по том у року од даљих 5 дана поднети га, у два оригинална примерка, надлежном среском шеријатском суду на потврду.

У сталне бирачке спискове уписују се, по службеној дужности, сви који по овоме Уставу имају бирачко право, ако су најмање шест месеци настањени у том цемату. Ово не важи за државне, самоуправне и службенике Исламске верске заједнице. Сви ови службеници заводе се у бирачке спискове онога цемата у коме се налазе њихова службена седишта.

У цематима у којима има више гласачких места бирачки ће се списак спремити у посебним свескама за свако гласачко место.

При крају списка назначиће се словима број уписаных бирача и број листова списка. Затим ће се ставити нумера и датум, па ће га претседник Цематског меџлиса са деловођом потписати и ставити службени печат.

Срески шеријатски суд ће у року од 3 дана потврдити списак, и један примерак задржати за своју архиву а други вратити Џематском меџлису.

Ако бирачки списак не би био састављен у прописаном облику, срески шеријатски суд ће га повратити џематском меџлису, да га он у року од 3 дана саобрази прописима.

§ 103

Џематски меџлиси имају по службеној дужности, у року од 15 дана када буду расписани нови избори, извршити исправке бирачких спискова, уводећи у њих својим решењем сва лица која имају изборно право а нису дотле уведена, а изостављајући на исти начин она која су то право изгубила.

Општинске односно судске власти дужне су по потреби ставити на увид џематским меџлисима своје сталне бирачке спискове.

Џематски имами дужни су на захтев џематског меџлиса пружити сваку помоћ при састављању бирачких спискова.

§ 104

Кад срески шеријатски суд прими бирачки списак, увериће се да ли одговара оригиналу који се налази у његовој архиви, и потом ће га у року од 5 дана оверити и вратити Џематском меџлису, уносећи у свој оригинални списак измене извршене од стране Џематског меџлиса.

Потврду потписује шеријатски судија.

§ 105

Среска вакуфско-меарифска поверенства дужна су старати се да џематски меџлиси у предвиђеним роковима саставе односно исправе главне бирачке спискове и суду на потврду поднесу.

Ако их џематски меџлис не састави односно не исправи у одређеном року, дужно је среско вакуфско-меарифско поверенство да оно само то учини односно да помогне извршењу те дужности.

Овако потврђени списак стајаће стално изложен у Џематском меџлису и надлежном срском шеријатском суду.

§ 106

Сваки има право да бирачки списак прегледа, препише, обзнати и штампа, и да било за себе или за другога тражи његову исправку.

§ 107

Да је бирачки списак стављен на увид грађанству, мора Џематски меџлис обзнати истога дана када се ово учини. Обзнана у варошима и варошицама врши се писменим објавама, прилепљеним на џематским меџлисима (уреду) и по улицама, а по селима обзнана ће се извршити на начин који је у томе селу уобичајен.

У обзнати мора изрично бити казано да ће на избору моћи гласати само они који су у списак уведени.

§ 108

Исправка бирачког списка може се тражити усмено у записнику или ипсмено код срског шеријатског суда у року од 10 дана, рачунајући од дана стављања бирачког списка на увид грађанству.

Тражења исправки које уследе пошто протече горњи рок имају се као неблаговремена одбити.

Уз тражење исправке морају се поднети докази. За доказе могу служити само пуноважне јавне исправе.

§ 109

О сваком тражењу исправке бирачког списка одлучује надлежни шеријатски суд, у року од 3 дана, решењем у првој и последњој инстанцији.

Своје решење доставља ономе који је тражио исправку и надлежном џематском меџлису, коме налаже да изврши одговарајућу исправку у своме списку и бирачки списак поднесе шеријатском суду на накнадну потврду.

Том приликом извршиће исправку и у своме списку.

§ 110

По тражењу исправке бирачких спискова не сме се наплаћивати никаква такса ни по којем раду или акту нити на исправе, као: изводе из матичних књига, уверења итд., које су потребне као доказ за ова тражења. На њима ће се означити у коју се сврху издају и да се неће моћи употребити као доказ за какве друге послове.

§ 111

Ко приликом исправке спискова предвиђених у § 108 овога Устава хотимично пропусти унети у списак лице које је по званичној дужности дужан унети, или намерно пропусти избрисати оне који су умрли или изгубили бирачко право, казниће се по кривичном закону.

§ 112

Уз стални бирачки списак Џематски меџлис мора саставити један заједнички алфабетски именик (индекс) свих бирача у џемату у којем ће се, поред имена сваког бирача, означити страна и број бирачког списка. Џематски меџлис ће бити дужан да овај именик изради у два примерка, од којих ће један задржати срески шеријатски суд за своју архиву.

Срески шеријатски суд ће, по том, службено уводити сваког новог бирача и у свој алфабетски именик.

§ 113

Формуларе сталног бирачког списка и алфабетског бирачког именика прописаће Први најб Исламске верске заједнице односно Реис-ул-улема са својим Ужим саветом.

§ 114

Џематски меџлис ће сваких четвртих избора преписати оригинални бирачки списак, изостављајући оне бираче који су избрисани а уводећи накнадно уписане.

Уколико се у већим варошима укаже потреба због нагомиланости аката, надлежни Вакуфско-меарифски саборски одбор може наредити да се тај препис и раније изврши и у два оригинална примерка поново поднесе српском шеријатском суду на потврду, који на тај начин постају стални бирачки спискови.

2) Избори

§ 115

Цематски меџлиси, српска вакуфско-меарифска поверенства и вакуфско-меарифски сабори у Сарајеву и Скопљу бирају се општим, једнаким, тајним и непосредним гласањем.

Мандат ових органа траје 4 године.

Избори се морају провести у један дан.

§ 116

По истеку периода од 4 године, саборски одбори у Сарајеву и Скопљу, сваки за своје подручје расписаће нове изборе, који се морају у року од три месеца провести.

Прве изборе по ступању на снагу овога Устава расписаће највиши за Исламску верску заједницу у Сарајеву и Скопљу са својим одборима сваки за своје подручје.

a) Изборна тела

§ 117

Подручја Улема-меџлиса у Сарајеву и Скопљу деле се на изборне округе.

Подручје Улема-меџлиса у Сарајеву има 6 изборних округа и то:

1) Сарајевски изборни округ за срезове (поверенства): сарајевски, височки, вишеградски, рогатички, фочански и чајнички;
2) Тузлански изборни округ за срезове (поверенства): тузлански, бијељински, брчански, власенички, градачачки, грчанички, зворнички, кладањски, маглајски, сребренички, лознички, подрински, јадарски и осјечки;

3) Бањалучки изборни округ за срезове (поверенства): бањалучки, босанско-грађански, босанско-дубички, босанско-новски, дервентски, котарварошки, пријedorски, прњаворски, теслићки, добојски и тешањски; затим подручје Савске и Дравске бановине осим осјечког среза;

4) Мостарски изборни округ за срезове (поверенства): мостарски, билећки, гатачки, коњички, љубињски, љубушки, невесињски, столачки, требињски, дубровачки, и остало подручје Приморске бановине;

5) Бихаћки изборни округ за срезове (поверенства): бихаћки, босанско-крупски, босанско-петровачки, кључки, санско-мостски и цазински;

6) Травнички изборни округ за срезове (поверенства): травнички, бугојански, гламочки, јајачки, ливањски, мркоњићградски, прозорски, томиславградски, зенички и жепачки.

највиши изборни органи

Подручје Улема-меџлиса у Скопљу има 8 изборних округа:

1) Скопски изборни округ за срезове које обухватају садања повериштва: скопско, нишко, кумановско, прешевско, велешко и каничко;

2) Тетовски изборни округ за срезове који обухватају садања повериштва: тетовско, гостиварско и дебарско;

3) Приштински изборни округ за срезове који обухватају садања повериштва: приштинско, урошевачко и гњиланско;

4) Призренски изборни округ за срезове који обухватају садања повериштва: призренско, ораховачко, ћаковичко и пећко;

5) Косовско-митровички изборни округ за срезове који обухватају садања повериштва: косовско-митровичко, вучитрнско, србијско, подујевско, новопазарско и београдско;

6) Битољски изборни округ који обухватају садања повериштва: битољско, кичевско, прилепско, ресанско, кавадарско, валандовско, охридско, струшко, кочанско, струмичко и штипско;

7) Плевальски изборни округ за срезове који обухватају садања повериштва: плевальско, беранско, белопољско, пријепољско, сјеничко и плавско; и

8) Барски изборни округ за срезове који обухватају садања повериштва: старобарско, улцињско и подгоричко.

§ 119

Сви бирачи једног изборног округа састављају засебно изборно тело и бирају претставнике за Вакуфски сабор.

б) Ко има право да бира

§ 120

Право бирања чланова Цематског меџлиса, чланова српског вакуфско-меарифског повериштва и чланова Вакуфско-меарифског сабора има сваки мусиман држављанин Краљевине Југославије који је мушки род, има 21 годину живота и часна права.

§ 121

Лица која су у активној војној служби или стражи војнички организованој не могу вршити бирачко право нити бити бирани. Ова одредба не важи за чиновнике и службенике грађанског реда у војсци.

§ 122

Немају право да бирају:

1) који су осуђени на робију, док се не поврате у права;
2) који су осуђени на губитак часних права за време док траје та казна;

3) који су под стечајем; и
4) који су под старатељством.

в) Ко може бити биран

§ 123

За члана Џематског меџлиса, Срског вакуфско-меарифског повериенства и члана Вакуфско-меарифског сабора може бити изабран само онај који има бирачко право, без обзира је ли уведен у бирачки списак.

Једно исто лице може бити изабрано једновремено за члана Џематског меџлиса, члана Срског вакуфско-меарифског повериенства и за члана Вакуфско-меарифског сабора.

§ 124

Од сваког кандидата за члана Џематског меџлиса и члана Срског Вакуфско-меарифског повериенства траже се ови услови:

- 1) да је држављанин Краљевине Југославије;
- 2) да је навршио 25 година живота;
- 3) да је настањен у подручном џемату односно Срском вакуфско-меарифском повериенству; и
- 4) да нема никаквих дуговања према Исламској верској заједници нити се због тога води спор са ма којим њеним органима.

Сви кандидати за Џематски меџлис морају говорити рдјавним језиком, а двојица од њих морају бити писмени.

Сви кандидати за Вакуфско-меарифско повериенство морају говорити, а већина читати и писати државним језиком.

Први на листи увек мора бити писмен.

§ 125

Од кандидата за Вакуфско-меарифски сабор траже се ови услови:

- 1) да је држављанин Краљевине Југославије;
- 2) да је навршио 30 година живота;
- 3) да говори, чита и пише државним језиком; и
- 4) као у параграфу 124 тачка 4.

Од кандидата за Вакуфско-меарифски сабор на свакој окружној кандидатској листи мора најмање један имати теолошку (иџазет) односно шеријатско-правну, а један световну факултетску спрему.

У окрузима у којима се бира један или два члана Сабора кандидати не морају имати ових квалификација; а у окрузима у којима се бирају три члана, мора најмање један да буде са теолошком односно шеријатско-правном спремом.

§ 126

Не могу се кандидовати за члана Џематског меџлиса, Срског вакуфско-меарифског повериенства и члана Вакуфско-меарифског сабора активни службеници Исламске верске заједнице којима је та служба главно занимање, осим џематских имама, који се могу бирати у џематске меџлисе.

§ 127

Престају бити чланови горњих органа:

- 1) који изгубе бирачко право; и
- 2) који ступе у активну службу Исламске верске заједнице осим случаја из § 126 овога Устава.

§ 128

Гласање за избор члanova џематских меџлиса, срских вакуфско-меарифских повериенстава и вакуфско-меарифских сабора је тајно, врши се куглицама по џематима односно по гласачким местима а по сталним бирачким списковима.

г) Кандидатске листе

§ 129

Бирање члanova за Вакуфско-меарифски сабор врши се по окружним кандидатским листама.

Свака окружна кандидатска листа мора имати одређен број кандидата и њихових заменика.

§ 130

У Вакуфско-меарифски сабор у Сарајеву бира се 20 члanova са истим бројем заменика, а у Вакуфско-меарифски сабор у Скопљу 27 члanova са истим бројем заменика, који се расподељују сразмерно броју становника у дотичном изборном округу, осим барског изборног округа који бира једног члана, без обзира на број становника и квалификације, и плеваљског изборног округа који бира три члана, без обзира на број становника.

Приликом сваких избора Улема-меџлиси у Сарајеву и Скопљу, према својим подацима о броју становништва, извршиће расподелу и одредити колико ће који изборни округ брати члanova за Вакуфско-меарифски сабор.

За прве изборе извршиће ову расподелу најби у Сарајеву и Скопљу са својим одборима.

§ 131

Окружна кандидатска листа садржи:

- 1) дан избора;
- 2) имена и презимена кандидата за члanova Вакуфско-меарифског сабора и њихових заменика;
- 3) писмени пристанак свих кандидата и њихових заменика да се кандидују на тој листи;

4) потписе најмање од 7 бирача као предлагача из половине више један повериенства (резозва) односног изборног округа. Ови потписи се могу дати и на посебном прилогу уз кандидатску листу, а мора их оверити надлежни шеријатски суд и потврдити да су предлагачи унесени у бирачки списак.

§ 132

Окружну кандидатску листу подноси на потврду срском шеријатском суду онога места по коме је назван изборни округ кандидат који је наведен први на листи односно следећи са листе, најкасније 45 дана пре избора.

Листа се подноси у онолико примерака колико има гласачких места, више два, од којих један остаје у архиви суда а други се предаје подносиоцима.

Суд ће остале потврђене примерке по службеној дужности доставити џематским меџлисима за подручна гласачка места.

§ 145

Уочи дана избора у 3 сата по подне сви чланови бирачког одбора или њихови заменици састаће се у згради где ће бити гласање, и ту ће примити на реверс од Чематског меџлиса потребан број кутија и сандучића са куглицама, стални бирачки списак, књигу за уписивање гласача, књигу за вођење записника, кандидатске листе, печате Чематског меџлиса и остало што треба. Кутије ће прегледати и уверити се да ли су исправне, па ће их онда утврдити за засебан сто, према столу за којим ће седети чланови бирачког одбора. Затим ће их закључати и запечатити тако, да и уста кутије буду потпуно затворена. Један кључ узеће претставник или његов заменик дотичне кандидатске листе а остале претседник. На свакој кутији споља поставиће се кандидатска листа.

О свему овоме саставиће се записник у коме ће се назначити број сваке кутије и кандидатске листе која уз њу иде. Овај ће записник потписати сви чланови бирачког одбора, затворити прозоре, изаћи из гласачке собе, закључати и запечатити је а претседник бирачког одбора узеће кључ код себе.

§ 146

На дан избора у 7 сати пре подне саставиће се бирачки одбор у згради за бирање, пред гласачком собом, отворити и ући у собу, те кад се увери да су кутије и сандучићи са куглицама као и све остало у реду, онда ће саставити записник у коме ће потврдити нађено стање.

§ 147

О држању реда за време гласања стара се претседник бирачког одбора. У случају потребе, претседник је овлашћен да тражи помоћ од општинске или државне власти, и она је дужна одавати се његовом позиву.

§ 148

За цело време гласања мора заседати за бирачким столом претседник односно његов заменик.

§ 149

Нико без разлике не може приступити на биралиште под оружјем или са оруђем употребљивим за бој, осим случаја предвиђеног у § 147 овога Устава.

§ 150

У собу, где се гласа, пуштаће се гласачи редом по један или више, али никако више од пет одједанпут.

§ 151

Сваки бирач кад уђе у гласачку собу мора пре гласања казати гласно своје име, презиме и занимање, а у градовима где има више гласачких места и свој стан.

Претседник бирачког одбора увериће се да ли је бирач уведен у стални бирачки списак. Ако се о неком бирачу породи сумња у бирачком одбору у погледу његовог идентитета, онда ће бирачки одбор решити већином гласова да ли ће се такав бирач пустити да гласа.

Претседник бирачког одбора казаће сваком бирачу гласно, пре него што га пусти да гласа, коју или чију кандидатску листу претстављају гласачке кутије. Сваки претставник листе или његов заменик има право казати бирачу којој кандидатској листи кутија припада.

Претседник даје бирачу пре него што овај приступи гласању једну куглицу и, кад бирач прими куглицу, метнуће је у десну руку и затворити је, па са тако затвореном руком прилазиће свакој кутији редом и у сваку кутију тако затворену руку завлачити а куглицу ће при том спустити у ону кутију на којој је постављена она кандидатска листа за коју он хоће да гласа. Кад из последње кутије извуче руку, гласач ће је онда пред свима отворити тако, да сваки може видети да куглице више у њој нема и да је гласао. За све време док бирач не сврши гласање, претседник и чланови бирачког одбора стараће се да бирач не премести куглицу у другу руку и собом је не однесе.

Онај бирач који због какве телесне мане не би могао гласати на начин како је то у овоме параграфу речено има право пред бирачки одбор привести пуномоћника, који ће место њега дати глас.

Чим је који гласач гласао, дужан је уклонити се са биралишта. За биралиште сматра се зграда у којој се гласа и њено двориште (авлија).

§ 152

Бирачки одбор не може ником ускратити да гласа ко је уписан у стални бирачки списак.

§ 153

Гласање траје непрекидно цели дан до 6 сати после подне. Само у случају нереда, а по пристанку одборске већине, може се избор прекинuti за време док се ред не поврати. Повод нереда и време за које је избор морао да буде прекинут завешће се у записник. У 6 сати затвара се зграда односно двориште и нико се више неће унутра пустити, али продужиће се и даље примање гласова од оних бирача који се буду затекли у згради односно у дворишту све док сви не буду гласали. Ако је гласање због нереда морало да буде прекинуто дуже од једног сата, за толико ће се доцније од 6 сати престати са пуштањем гласача на биралиште.

§ 154

За време гласања водиће се записник о свему што се буде десило. Сви чланови одбора морају се потписати на записнику, али ако се претставници кандидатских листа не би потписали, записник важи и без њиховог потписа.

Сваки члан одбора може одвојити мишљење и ставити своје примедбе.

e) Закључак гласања и сређивање изборног посла на гласачким местима

§ 155

Кад се сврши гласање, записнички ће се установити колико је по списку свега бирача гласало и у које је доба гласање закључено.

Затим ће се приступити отварању кутија и бројању куглица оним редом како су кутије постављене, у смислу § 145 Устава.

У записнику ће се одмах бележити словима број кутија, за коју је кандидатску листу та кутија примила гласове и колико је у њој било куглица. Када се све ово сврши, записник ће се закључити и потписаће га сви одборници, а поред тога потврдиће се и печатом Џематског меџлиса.

За овим ће се записник, гласачки списак и стални бирачки списак метнути у један омот и под печатом Џематског меџлиса адресовати надлежном Среском вакуфско-меарифском поверенству за срески бирачки одбор.

Овај омот похраниће се до сутра код Џематског меџлиса, а сутра дан ће га претседник бирачког одбора или његов заменик однети лично и предати записнички уз потврду надлежном Среском вакуфско-меарифском поверенству за срески бирачки одбор.

ж) Срески бирачки одбори и главни бирачки одбор, сређивање изборног посла и проглашење изабраних претставника

§ 156

Срески бирачки одбор установиће се за подручје сваког вакуфско-меарифског поверенства у седишту поверенства.

Срески бирачки одбор има три члана са заменицима, које постављају споразumno претседник Улема-меџлиса и претседник Вакуфско-меарифског саборског одбора.

Прве среске бирачке одборе поставиће надлежни Наиб за Исламску верску заједницу са својим одбором.

Чланови среског бирачког одбора морају бити настањени на територији тога поверенства.

Срески бирачки одбор састаје се у просторијама Среског вакуфско-меарифског поверенства одмах сутрадан по изборима.

§ 157

Ако на дан избора, због нереда или из било којих разлога, глаšање не буде извршено, срески бирачки одбор наредиће одмах да се на свим тим местима изврши глаšање у идућу недељу. На овом глаšању поступаће се у свему онако као и при првом глаšању. Да ће се накнадно гласати, претседник Џематског меџлиса објавиће у том цемату истога дана, када му то буде јавио срески бирачки одбор.

Срески бирачки одбор цениће правилност провођења избора на подручним гласачким местима и по потреби доносити одлуке о поновном глаšању.

Док се не проведу и накнадни избори, срески бирачки одбор неће вршити расподелу места за џематске меџлисе и Среско вакуфско-меарифско поверенство.

Ако се и овога пута на неким гласачким местима не изврши глаšање, срески бирачки одбор извршиће свој посао не водећи рачуна о томе несвршеном глаšању, а новоизabrани Саборски одбор поставиће за тај период чланове Џематског меџлиса у томе џемату.

Саборски одбори разрешаваће дужности оне џематске меџлисе и среска вакуфско-меарифска поверенства и постављати друге у случајевима када се због размирица међу члановима не буду могли водити и свршавати текући послови тих органа, ради чега би трпели интереси и углед Исламске верске заједнице.

§ 158

Срески бирачки одбор прегледаће сва изборна акта са подручних бирачких места, па ће на основу добивених резултата изврши расподелу чланских места кандидатским листама за џематске меџлисе на следећи начин:

Број гласова сваке кандидатске листе, засебно за сваки Џематски меџлис, делиће прво са један, затим са два, са три и тако редом, па ће са листа, чији количници буду највећи, узимати редом до потребног броја по једног члана.

За случај да две или више листа имају једнаке количнике, коцком ће се одлучити која ће листа добити то место.

Огласиће се изабраним кандидати оним редом како су на листи поређани.

§ 159

Срески бирачки одбор, пошто расподели места џематским меџлисима, извршиће расподелу места за Среско-вакуфско-меарифско поверенство кандидатским листама на следећи начин:

Збројиће предате гласове за поједину среску кандидатску листу са свих гласачких места, па ће зброј сваке среске кандидатске листе делити прво са један, затим са два, па са три итд. Са листа чији количници буду највећи узимаће редом по једног члана до потребног броја.

Остало важи као и у претходном параграфу.

§ 160

Срески бирачки одбор, по извршеној расподели места за Џематске меџлисе и Среско вакуфско-меарифско поверенство, доставиће коначни резултат гласова са извештајем и записником надлежном главном бирачком одбору, чије се седиште налази у седишту Улема-меџлиса.

Главни бирачки одбор састоји се од претседника Улема-меџлиса, претседника Вакуфско-меарифског саборског одбора и најстаријег врховног шеријатског судије. Главном бирачком одбору претседава претседник Улема-меџлиса.

Први главни бирачки одбор сачињавају у Сарајеву и Скопљу: Наиб као претседник са још двојицом чланова Наибског одбора, које изабере одбор из своје средине.

Деловођу главног бирачког одбора одређује претседник.

§ 161

Главни бирачки одбор заседаће у просторијама Улема-меџлиса.

Након проучених извештаја о коначним резултатима из свих среских вакуфско-меарифских поверенстава свога подручја, главни бирачки одбор извршиће расподелу мандата за Вакуфско-меарифски сабор на следећи начин:

Збројиће предате гласове за сваку окружну кандидатску листу у поједином изборном округу, па ће зброј добивених гласова сваке окружне кандидатске листе делити прво са један, са два, са три итд.

Са листа чији количници буду највећи узимаће редом по једног члана до потребног броја. Остало важи као у § 158 овог Устава.

Уколико оваквом расподелом не буде одређен потребан број квалификованих чланова за Сабор из дотичног округа у смислу §-а 125, ови ће се узети са листе која је добила најмањи број гласова а има количник, без обзира на којем су месту ови квалификовани кандидати на кандидатској листи постављени.

§ 162

Чим срески бирачки одбори и главни бирачки одбор буду готови с тим послом, објавиће одмах резултат и издати пуномоћства изабраним члановима за џематске меџлисе, среска вакуфско-меарифска поверенства и Вакуфско-меарифски сабор. Пуномоћства изабраним члановима горњих органа потписују сви чланови бирачког одбора која се одмах и предају.

Формулар пуномоћства прописује Реис-ул-улеме са својим Ужим саветом односно Први најб Исламске верске заједнице.

Печат пуномоћства за чланове Џематског меџлиса и Среског вакуфско-меарифског поверенства је печат дотичног Вакуфско-меарифског поверенства, а за чланове Сабора печат дотичног Улема-меџлиса.

§ 163

О целом овом раду срески бирачки одбори као и главни бирачки одбор водиће тачно записнике из којих ће се моћи видети како се шта редом појавило и решило све оно што је напред одређено да се испита и реши. Нарочито ће у записнику бити поименце наведено колико је било свега кандидатских листа, која су лица на којој листи предложена, колико је свега гласова која листа добила и која су лица из које листе, оглашена за чланове органа, добила пуномоћства. На записнику ће се морати потписати сви чланови бирачког одбора, али ће сваки имати право да одвоји мишљење и стави примедбе.

Овако спремљене и потписане записнике, по свршеном послу, главни бирачки одбор предаће архиви Улема-меџлиса на чување.

§ 164

Сваки бирач има право да се жали на изборни чин у року од 5 дана након што је резултат избора објављен.

Жалбе се подносе Вакуфско-меарифском сабору, који ће у ту сврху изабрати посебан одбор од пет лица. Овај одбор ће прибавити односна изборна акта и на темељу њих израдити извештај, о којем ће Вакуфско-меарифски сабор донети коначну одлуку.

Ако Вакуфско-меарифски сабор поништи изборни чин, истом ће одлуком одредити да се избор понови.

§ 165

Повреде изборних прописа Устава Исламске верске заједнице учињене приликом избора констатоваће се у записнику и тај ће се записник, уколико дело не би било кажњиво по кривичном законику, доставити надлежној општој управној власти на поступак.

Исти такав записник доставиће се и Главном бирачком одбору који ће према тежини повреде казнити односно лице одузимањем бирачког права на одређено време.

Б) Избор Реис-ул-улеме и чланова Улема-меџлиса

§ 166

Реис-ул-улема и чланови Улема-меџлиса бирају се између муслимана држављана Краљевине Југославије, који имају верску образованост потребну за та звања и похвално верско и грађанско владање, и који су навршили 30 а нису прешли 65 година живота.

§ 167

Чланове Улема-меџлиса бира посебно изборно тело од 10 чланова, које бира Вакуфско-меарифски сабор из своје средине одмах после конституисања.

Ова изборна тела са оба подручја бирају Реис-ул-улему у заједничкој седници.

§ 168

Кад наступи потреба избора Реис-ул-улеме сазивају се оба изборна тела, предвиђена у § 167 овога Устава, у Сарајеву.

Чланове изборних тела позива заменик Реис-ул-улеме и одређује дан, час и место састанка.

Тако сазвану седницу за избор Реис-ул-улеме отвара заменик Реис-ул-улеме читањем списка чланова тих тела.

§ 169

Изборно тело за избор Реис-ул-улеме (§ 167 став други) бира себи претседника и секретара.

Раду седнице за избор Реис-ул-улеме могу присуствовати само чланови изборног тела, и сваки члан гласа лично.

§ 170

Изборно тело може на првом састанку пуноважно радити, ако је присутна најмање половица његових чланова.

У случају да на првом састанку не буде довољан број просутних чланова, седница се одлаже за сутрадан у исти час и на истом месту. На тој седници изборно тело пуноважно решава са оноликим бројем чланова колико их је присутно.

§ 171

Изборно тело бира тројицу кандидата тајним гласањем, листићима.

Секретар позива чланове изборног тела по списку, а сваки члан предаје листић у кутију на претседничком столу.

Пребројавање врши претседник са још двојицом чланова, које изабере изборно тело.

Претседник узима по један листић из кутије, гласно чита записана имена кандидата и предаје осталој двојици чланова који врше пребројавање да листиће прегледају. Секретар одмах записује у записник колико је листића предано и колико је који кандидат добио гласова, као и број празних листића, ако их је било.

За кандидате су изабрани они који добију највећи број гласова. Ако више кандидата добију једнак број гласова те се не може утврдити која тројица имају највећи број гласова, онда се између ових има обавити ужи избор.

§ 172

Имена изабраних кандидата објављује претседник који, пошто са секретаром овери записник, закључује седницу.

Закључењем седнице изборно тело се разилази.

§ 173

Извештај о избору кандидата претседник подноси истога дана Министру правде заједно са свима актима и записником седнице.

§ 174

Новоизабрани и наименовани Реис-ул-улема ступа у права и дужности врховног верског старешине Исламске верске заједнице Краљевине Југославије кад положи заклетву пред Краљем.

§ 175

Акта и записници о раду изборног тела чувају се у архиви Реис-ул-улеме.

§ 176

Кад наступи потреба избора члана Улема-меџлиса, изборно тело предвиђено у § 167 овога Устава сазива Реис-ул-улема у месту седишта Улема-меџлиса за који се бира члан, и одређује дан и час састанка.

Избор двојице кандидата за члана Улема-меџлиса врши се по начелима предвиђеним у §§ 169, 170, 171, 172 и 173 овога Устава.

§ 177

Указ о наименовању саопштава Реис-ул-улема наименованом члану Улема-меџлиса, који ступа на дужност кад положи заклетву пред Реис-ул-улемом.

§ 178

Акта и записници о избору члanova Улема-меџлиса, као и о њиховој заклетви, чувају се у архиви Реис-ул-улеме у Сарајеву.

§ 179

Чланови изборних тела за избор Реис-ул-улеме и члanova Улема-меџлиса имају право на путне трошкове и дневнице.

IV ИМОВИНА ИСЛАМСКЕ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

§ 180

Сва покретна и непокретна добра и сва гробља Исламске верске заједнице у Краљевини Југославији која су у власништву односних верских установа: вакуфа, ћематских, српских, и других заклада и фондова те самосталних имовинских управа Исламске верске заједнице, као и сва права која су законом зајамчена Исламској верској заједници, сачињавају њезину имовину и служе искључиво за верске, верско-просветне и хумане сврхе муслимана.

Исто тако, имовином Исламске верске заједнице сматрају се сви сакупљени прилози било у новцу или у нарави, ако су намењени за циљеве Исламске верске заједнице а који су изражени у овом Уставу.

§ 181

Исламска верска заједница подмирује своје потребе:

- 1) приходима својих верских вакуфских и вакуфско-меарифских добара и фондова;
- 2) верским таксама;
- 3) добровољним прилозима, даровима и васијетима;
- 4) евентуалном помоћи самоуправних тела;
- 5) сталном државном помоћи из § 191 овога Устава; и
- 6) верским прирезима из § 192 овога Устава.

§ 182

Оредбе вакуфнама морају се по прописима Шеријата извршити и могу се једино изменити или укинути одлуком надлежног Вакуфско-меарифског сабора са одобрењем Улема-меџлиса и то, ако се због неупотребљивости или сувишности поједине одредбе вакуфнама не могу или не треба да извршују. Код вакуфа без вакуфнама поступа се по постојећем обичају (teamuли кадим) уколико, на предлог Српског вакуфско-меарифског поверенства, Вакуфско-меарифски сабор и Улема-меџлис не одлуче друкчије. Евентуалним изменама не може се дирати у личне интересе потомака вакифових, уколико су им загарантовани вакуфнамом.

Вакуфнамама стечена права на верске и вакуфско-меарифске службе морају се по прописима Шеријата поштовати.

§ 183

Самосталним вакуфима управља мутевелија.

За мутевелију може се поставити како поверљиво физичко лице тако и Српско вакуфско-меарифско поверенство као правно лице.

Једно лице може се поставити мутевелијом и за више самосталних вакуфа.

Мутевелије имају управљати самосталним вакуфима према Уредби означеном у § 197 овога Устава.

Мутевелија се може разрешити у случају кад Саборски одбор

након проведене истраге, утврди да није управљао корисно по вакуф.

Мутевелија не може бити лице које није држављанин Краљевине

Југославије.

Мутевелије поставља, уклања са дужности и разрешава Саборски одбор на предлог Српског вакуфско-меарифског поверенства. При постављању мутевелија има се узети у обзир и изрично изјављена жеља вакифа у погледу лица мутевелије.

§ 184

Дисциплинску власт над мутевелијом врши Саборски одбор у другој инстанцији.

Непосредни надзор и дисциплинску власт у првој инстанцији над мутевелијама, физичким лицима, врши Српско вакуфско-меарифско поверенство.

§ 185

Мутевелија заступа пред судом и другим властима вакуф којим управља, и прима судске и уредовне доставе за исти.

Изузете су од судског заступања као и пред осталим властима, по мутевелијама оне грађанске парнице и спорови који се тичу непокретног темељног иметка вакуфског или који спадају у надлежност окружних судова.

Заступање дотичног вакуфа пред судом, као и пред осталим властима, односно преузимање тужби и других судских уредовних одредаба у таквим парница и споровима припада Саборском одбору.

Ако из којег било узрока лежи у интересу једног појединог вакуфа да заступање парнице, припуштене мутевелији, преузме адвокат, то може Саборски одбор таквог поставити. Тужбе се достављају вакуфском директору.

§ 186

Приходи самосталних вакуфа употребљавају се у намењене сврхе према предрачууну, који саставља мутевелија са Среским вакуфско-меарифским поверенством, а одобрава надлежна вакуфско-имовинска власт.

Приходи самосталних вакуфа, чија је сврха престала, употребљаваће се у првом реду за потребе дотичног места у којем је вакуф основан на начин како то одреди Вакуфско-меарифски сабор по саслушању надлежног Среског вакуфско-меарифског поверенства а у сагласности са Улема-мецлисом.

§ 187

У смислу закона од 19 цумадел-ахра 1280 имају самостални вакуфи плаћати Самосталној имовинској управи Исламске верске заједнице рачунске пристојбе (харци-мухасебе).

Висину ових пристојби одређује Вакуфско-меарифски сабор. Док сабор не донесе нове прописе, важе садашњи прописи. Проценат ових пристојби код срф вакуфа не може бити већи од 10% бруто прихода, а код евладијет вакуфа 15% нето прихода. Харци-мухасеба наплаћује се сразмерно убраним приходима.

§ 188

Мутевелија има службеницима вакуфа којим управља издавати правовремено и на прописни начин износе који им припадају. Он је овлаштен само на оне издатке који су предвиђени у годишњем предрачууну што га је надлежна вакуфско-имовинска власт одобрila. Он може ипак путем претпостављеног Среског вакуфско-меарифског поверенства стављати Саборском одбору предлоге у погледу прекорачења и промене годишњег предрачуна свога вакуфа.

§ 189

За све званичне радње верских и вакуфско-меарифских органа плаћа се само она такса коју пропише односно вакуфско-меарифско тело посебним Правилником одобреним од Министра правде у споразуму са Министром финансија. Ова такса наплаћује се у корист Исламске верске заједнице.

За поднеске верских и вакуфско-меарифских власти на све те званичне радње не плаћа се ни државна ни самоуправна такса.

§ 190

Проценат разреза на приходе самосталних вакуфа одређује Вакуфско-меарифски сабор уколико га мутевелија у споразуму са Среским вакуфско-меарифским поверенством сам не одреди.

§ 191

Стална државна помоћ, коју ће Исламска верска заједница Краљевине Југославије примати стално по државном буџету, исплаћиваће се по Уредби осталој државној помоћи Исламској верској заједници Краљевине Југославије од 13 марта 1931 године број 28519.

Од те државне помоћи припада, по одбитку суме потребне за покриће личних и материјалних расхода канцеларије Реис-ул-улеме, један део Самосталној имовинској управи Исламске верске заједнице у Сарајеву, а један део Самосталној имовинској управи Исламске верске заједнице у Скопљу. Ови делови утврђују се према броју ислам-потребна за покриће личних и материјалних расхода Улема-мецлиса у Скопљу дода делу имовинске управе у Скопљу.

Суме које се на такав начин утврде предају се сваке године из државне касе, најмање у месечним ратама унапред, непосредно Вакуфској дирекцији у Сарајеву односно у Скопљу, а суме издвојена за покриће личних и материјалних расхода канцеларије Реис-ул-улеме у Сарајеву Реис-ул-улеми.

Реис-ул-улема у заједници са својим Ужим саветом утврђује сваке године свој предрачун личних и материјалних расхода који оба вакуфско-меарифска сабора одобравају и по коме се утврђује suma која ће се, у смислу претходног става, непосредно издавати Реис-ул-улеми од државне помоћи. У случају ако се оба вакуфско-меарифска сабора не сагласе у одобрењу предрачуна канцеларије Реис-ул-улеме, тај ће предрачун одобрити на заједничкој седници изасланство оба сабора од по три члана. Седницу позива у Сарајево Реис-ул-улема, и претседавају јој.

По одобреном предрачууну канцеларије Реис-ул-улеме, Реис-ул-улема, као врховни верски старешина, је наредбодавац а његов секретар рачунопалагач.

Завршне рачуне предаје Реис-ул-улема на одобрење Одбору у који делегирају оба сабора по једног члана. Осим ових чланова оба сабора ће сваке године наизменце делегирати по једног рачунописатча Вакуфске дирекције у овај Одбор.

§ 192

Прирез на непосредни порез који плаћају порезовници исламске вере у Држави имају право да распишу Вакуфско-меарифски сабор, Среско вакуфско-меарифско поверенство и Чематски мецлис, и то само ако приходи у § 181 од 1—5 овог Устава не могу покрити расходе предвиђене буџетом. Одлука о распису ових приреза за унапред

одређено време постаје пуноважна када је одобри министар финансија у споразуму са министром правде. То одобрење није потребно за прирез до 10% на државни порез који расписују цематски меџлиси по закључку порезовника од 75% пореске снаге у цемату. За њихове одлуке потребно је само одобрење надлежног Вакуфско-меарифског сабора.

Прирез који је до дана ступања на снагу овога Устава наплаћиван на територији Вакуфско-меарифског сабора у Сарајеву наплаћиваће се на све облике непосредног пореза као и такозвани бир у Србији, који је загарантован Законом о Исламској верској заједници све док Вакуфско-меарифски сабор у Сарајеву односно у Скопљу не донесе одлуку о наплаћивању новог приреза и надлежне власти то одобре.

При утврђивању буџета Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице водиће се рачуна о убрзаном прирезу, да се првенствено троши за потребе дотичног среза.

§ 193

Верске прирезе прикупљају органи државне пореске администрације, једновремено и у свему по прописима за државне дажбине, и предају их у тромесечним оброцима надлежном органу који је тај прирез прописао (§ 192 став 1).

§ 194

Расходи Самосталне имовинске управе Исламске верске заједнице, углавном, су ови:

- 1) управни трошкови вакуфско-меарифских органа;
- 2) трошкови за одржавање њене имовине и јавне дажбине;
- 3) трошкови за закладне сврхе узапићених вакуфа, којим управља Самостална имовинска управа;
- 4) потпоре за оправку и градњу џамија и мектеба који немају никаквих вакуфа или су им недостатни, а који су на таквим местима где исламско становништво нијеовољно материјално јако да то само учини;
- 5) потпомагање особља џамија, верских завода и школа за које не постоје никакви вакуфи или су недостатни, уколико то не могути службеници добијати од местног исламског становништва;
- 6) потпомагање исламских верских, меарифских, културних и добротворних сврха;
- 7) принадлежности службеника; и
- 8) дотације разним фондовима.

§ 195

У самосталним имовинским управама у Сарајеву и Скопљу вакуфско-меарифски сабори односно саборски одбори, према својој надлежности, утврђују односно одобравају годишње предрачуне својих расхода и прихода, као и расхода и прихода канцеларија Реис-ул-улеме и предрачуна подручних имовинско-правних субјеката (вакуфа, заклада итд.).

Буџетска година поклапа се са државном буџетском годином, а рачунска траје за два месеца дуже.

Док се не утврде годишњи предрачуни, важе последњи одобрени предрачуни.

Наредбодавац је по буџету Самосталне имовинске управе вакуфско-меарифски саборски одбор, изузев случаја у § 86 овога Устава.

§ 196

Сви објекти Исламске верске заједнице морају се редовно осигуравати против штете од пожара и других непогода.

Исламска верска заједница може основати властити фонд за осигурување.

§ 197

Вакуфско-меарифски сабори, у споразуму са Улема-меџлисом, прописаће Уредбу у року од једне године по ступању на снагу овога Устава како ће се управљати самосталним вакуфима, употребљавати и одржавати сви имовински објекти и водити надзор над њима, а до тога времена управљаће се њима по до сада уobičajenom начину.

§ 198

Имовинско-правне интересе самосталних имовинских управ Исламске верске заједнице заступају пред државним и самоуправним властима као и пред судовима вакуфски директори односно право-заступници које одреди Саборски одбор.

§ 199

Вакуфско-меарифски сабори одлучиваће како ће се у земљишним књигама преукњижити вакуфске некретнине, које су при саставу земљишних књига (грунтовница), или касније укњижене у власност које »Исламске (мухамеданске) вјериоисповједне опћине«. Исто тако ће вакуфско-меарифски сабори донети закључке о укњижавању некретнина поменутих у § 24 Закона о Исламској верској заједници, као и употреби оштете која ће се у смислу цитираног параграфа примити

V

ПРОСВЕТА

§ 200

Под именом верске школе које се помињу у овоме Уставу, имају се разумети оне школе којима је циљ поучавање у вери и теолошко образовање. Световни предмети предају се у овим школама само као допуна општег знања.

Исламске верске школе су: Виша исламска шеријатско-теолошка школа у Сарајеву као државна школа у рангу факултета, Гази Хусрев-бегова медреса у Сарајеву и Гази Исабегова медреса у Скопљу у рангу потпуних средњих школа, ниже медресе у рангу непотпуних средњих школа, почетне медресе, течајеви и мектеби као аутономне верске школе.

§ 201

Виша исламска шеријатско-теолошка школа у Сарајеву највиши је исламски верски завод у Краљевини Југославији који ће у духу Ислама спремати кандидате за више исламске верске достојанственике, шеријатске судије и наставнике исламске веронауке у средњим и средњим стручним школама, те наставнике оријенталних предмета у аутономним школама. У року од 8 година поступању овог Устава на снагу могу се апсолвенти ове школе постављати и за наставнике оријенталних језика у средњим и средњим стручним школама.

Издржавање ове школе спада у дужност Државе. Надлежна исламска верска власт настојаће и старати се да предавања у тој школи буду у сагласности са науком исламске вере. У случајевима осведочене несагласности та власт предузима код министра просвете потребне мере да се оне отклоне.

Професори ове школе постављаће се, пошто се утврди и верска подобност кандидата оценом Реис-ул-улеме.

Поред тога Држава издржава Шеријатску гимназију у Сарајеву и Велику медресу Краља Александра I у Скопљу ради припремања кандидата и за вишу исламску шеријатско-теолошку школу у Сарајеву.

Уредба о уређењу Више исламске шеријатско-теолошке школе у Сарајеву донеће се у сагласности са врховном исламском верском власти.

§ 202

Шеријатска гимназија у Сарајеву и Велика медреса Краља Александра I у Скопљу су средње школе (гимназије) у којима се у већој мери учи исламска веронаука и арапски и турски језик, како би се свршеници тих завода освободили да могу наставити науке и на факултету или више школи из претходног параграфа.

У ова два завода треба да су у границама могућности наставници муслимани, а нарочито за предмете који додирују верско образовање ученика. За постављање наставника и осталог особља у овим школама потребна је сагласност надлежног Улема-меџлиса, који има право надзора над целокупном наставом и васпитањем у овим школама и њиховим интернатима. Издржавање ових двају завода, који спремају кандидате и за факултет или вишу школу из претходног параграфа, пада у дужност државе.

Уредбе о устројству Шеријатске гимназије у Сарајеву и Велике медресе Краља Александра I у Скопљу доносе се споразumno с врховном исламском верском власти у Краљевини.

Васпитачи ових завода морају бити муслимани.

§ 203

Гази Хусревбегова медреса у Сарајеву и Гази Исабегова медреса у Скопљу су средње стручне верске школе (богословије), које у духу Ислама спремају кандидате за цематске имаме, вероучитеље народних, грађанских, низих стручних и сличних школа, муалиме, имаме, хатибе и овим равна верска звања, за која се тражи потпуна средњошколска спрема, а исто тако и кандидате за исламски теолошки факултет или вишу школу из § 201.

Свршеници ових двају завода имају у смислу чл. 49 т. 3 Закона о устројству војске и морнарице право на скраћени шестомесечни рок у кадру, а ученици све повластице које имају ученици признатих аутономних потпуних средњих и стручних школа с правом јавности (повлашћена вожња, додатак на децу и сл.).

Непосредну управу и надзор над овим школама врши надлежни Улема-меџлис, који поставља и разрешава управитеље, наставнике и остало особље завода и интерната.

Издржавање ових двају завода, уколико не дотичу за то одређени приноси односних вакуфа, пада у дужност Самосталне имовинске управе у Сарајеву односно у Скопљу.

У року од годину дана од дана ступања на снагу овога Устава дужни су надлежни Улема-меџлиси да пропишу, а Вакуфско-меарифски сабори да усвоје Уредбе о Гази Хусревбеговој медреси у Сарајеву односно о Гази Исабеговој медреси у Скопљу. Те Уредбе треба да поред њихових интернатата садрже њихов наставни план, издржавање, примање, права и дужности ученика, одредбе о настави и испитима, посебна права и посебне дужности управитеља, наставника и осталог особља, уколико то не буде регулисано односном Прагматиком.

§ 204

Ниже медресе су непотпуне средње стручне школе чији је, углавном, задатак:

да својим ученицима, поред опште наобразбе из непотпуних средњих школа, пруже верско образовање у духу Ислама;

да своје ученике спреме за евентуални позив контрактуалног или хонорарног имама, хатиби, муалима и за поучавање у вери првенствено на селу, а по потреби и у граду, а ученице за евентуални позив буле, контрактуалне или хонорарне муалиме и за поучавање у вери или овим равна верска звања за која се тражи непотпuna средњошколска спрема, дајући им потребно практично знање и развијајући им љубав за те позиве;

да их спреми да, након успешно положеног прописаног допунског испита, могу наставити своје стручно верско образовање у Гази Хусревбеговој медреси у Сарајеву односно у Гази Исабеговој медреси у Скопљу. Програм овог допунског испита одобрава Министар просвете.

Управу и надзор над нижим медресама врши надлежни Улема-меџлис који поставља и разрешава управитеље, наставнике и остало особље.

Ниже медресе које немају својих вакуфа или су приходи њихових вакуфа недовољни за покриће потреба издржавају среска вакуфско-меарифска поверенства са подручја те медресе, које одређује Улема-меџлис, из својих средстава или из дотације коју им даје односна Самостална имовинска управа Исламске верске заједнице.

Ученици-це оних медреса имају све повластице које имају ученици-це оних аутономних признатих средњих школа (повлашћена вожња, додатак на децу и сл.).

У року од годину дана од дана ступања на снагу овога Устава дужни су надлежни улема-меџлиси да пропишу, а вакуфско-меарифски сабори да усвоје, сваки за своје подручје, Уредбу о низим мдресама. Та Уредба треба да поред општих прописа о раду низих мдреса и њихових интерната, садржи њихов наставни план, отварање, издржавање и затварање, примање, права и дужности ученика, одредбе о настави и испитима, посебна права и посебне дужности управитеља, наставника и осталог особља, уколико то не буде регулисано односном Прагматиком.

§ 205

Почетне су мдресе у којима се стиче најпотребније образовање, за вршење дужности сеоских и махалских имама, мујезина и других њима равних верских службеника.

Управу и надзор над овим мдресама врши надлежни Улема-меџлис, који поставља и разрешава управитеље, наставнике и остало особље, те прописује Уредбу о почетним мдресама.

У почетне мдресе могу се уписати само они кандидати који су свршили народну основну школу.

§ 206

Течајеви су сталне или повремене установе, у којима се учи исламска веронаука или се на који други начин у духу Ислама муслимани верски и културно унапређују и међу њима шире исламски морал.

Управу и надзор над овим течајевима врши надлежни Улема-меџлис, који поставља потребно особље за те течајеве.

Уредбе о тим течајевима прописује надлежни Улема-меџлис, а усваја Вакуфско-меарифски сабор.

§ 207

Мектеби су почетне исламске верске школе у којима се предаје исламска веронаука и учи арапско писмо.

Настава је у мектебима бесплатна и траје док не наступи редовна школска обавеза по Закону о народним школама.

Ученици народних школа могу у слободном времену добивати у мектебима обуку у вери и арапском писму.

У крајевима настањеним муслиманским живљем на површини с радиусом од 4 километра основаће се мектеб за муслиманску децу.

Настава у мектебима врши се на државном језику.

Где су родитељима неопходно потребна деца, која похађају мектеб, као помоћ за време пољских радова, може Улема-меџлис по образложеном предлогу среског вакуфско-меарифског поверенства увести стегнуту наставу у дотичном мектебу од почетка новембра до краја априла исте школске године.

Управу и надзор над мектебима врши надлежни Улема-меџлис преко главних имама и среских вакуфско-меарифских поверенстава, по чијем предлогу поставља и разрешава муалиме и остало мектебско особље. Мектеби, који немају својих вакуфа или су приходи њихових вакуфа недовољни за покриће потреба, издржавају надлежни цемати

из својих средстава или из дотације коју добију од надлежног вакуфско-меарифског поверенства.

У року од две године од дана ступања на снагу овога Устава дужни су надлежни улема-меџлиси да пропишу, а вакуфско-меарифски сабори да усвоје, сваки за своје подручје Уредбу о мектебима. Та Уредба треба да поред општих прописа о раду мектеба садржи њихов наставни план, отварање, издржавање, затварање мектеба, примање права и дужности ученика, одредбе о настави и испитима, посебна права и посебне дужности управитеља, наставника и осталог особља, уколико то не буде регулисано односном Прагматиком.

§ 208

Наставни планови и програми предавања по уредбама из парagrafa 203, 204, 205 и 207 као и Уредбе о сталним течајевима из § 206 које усвоји Вакуфско-меарифски сабор, ступају на снагу када их одобри Министар просвете. Ако Министар просвете у року од три месеца не донесе решење по предложеној Уредби, сматра се да је Уредба одобрена.

Над свим верским школама води надзор Министар просвете лично или преко својих изасланика. У случају повреде закона од стране управитеља или наставника ових школа Министар просвете поступиће по прописима закона и уредаба.

§ 209

Исламски вероучитељи у основним, грађанским, средњим и средњим стручним школама, јавним и приватним, примају награду за свој рад по истим прописима као и вероучитељи других признатих вероисповести. Уколико њихове награде не би биле осигуране из државних, самоуправних или школских средстава приватних школа, оне падају на терет Исламске верске заједнице и сноси их Самостална имовинска управа Исламске верске заједнице.

§ 210

У основним, грађанским, стручним средњим и средњим школама, јавним и приватним, веронаука је за исламску младеж обавезан наставни предмет, под надзором надлежне верске власти.

Изасланици Улема-меџлиса имају право два пута у години пре-гледати све школе, уколико се тиче наставе исламске веронауке.

Наставни план и програм верске наставе за ученике исламске вере прописује Министар просвете у споразуму са надлежном верском власти, а по саслушању Главног просветног савета. Школске уџбенике за исламску веронауку одобрава Министар просвете саобразно § 9 Закона о уџбеницима, али се не може дати одобрење оном уџбенику исламске веронауке која није одобрila надлежна верска власт.

Верске наставе у свим школама мора бити најмање два часа не-дјелно где у одељењу има довољан број ученика. Где је број ученика у одељењу мали, могу више разреда заједно држати часове веронауке. Али, и у том случају укупан број ученика не сме бити већи од броја предвиђеног за најмлађи разред у Закону.

Наименовање вероучитеља исламске вере у државним школама врши надлежни Министар на предлог Улема-меџлиса, а по прописима Закона о верској настави.

Улема-меџлис може одузети право наставе исламске веронакуке исламском вероучитељу, ако се покаже да је радио противно верским прописима. Управа школе, када прими акт Улема-меџлиса о забрани даљег рада вероучитељу исламске вере, обуставиће одмах вршење вероучитељске дужности са стране тога лица, и известиће истовремено о томе надлежну просветну власт. Улема-меџлис известиће, уз образложение забране, такође надлежног Министра, који ће са таквим вероучитељем даље поступати по Закону.

Надлежне школске власти могу разрешити наставничке дужности исламске вероучитеље који се покажу као неподобни за наставничку службу, као и оне вероучитеље чије држање у школи и изван ње није у складу са наставничким угледом и задацима школе. О таквој одлуци надлежна школска власт известиће надлежни Улема-меџлис који је дужан одмах предложити друго лице за вероучитеља.

Премештаји вероучитеља врше се саобразно Закону о верској настави.

§ 211

Настава и понашање наставника у јавним и приватним школама, као и садржај школских уџбеника, морају поштитавати верске осећаје ученика исламске вере.

Настава мора бити тако удешена, да не спречава ученике исламске вере у вршењу њихових верских дужности. Одредбе о томе прописаће надлежни министар у сподазуму са Реис-ул-улемом.

§ 212

Надлежне власти по добивеној сагласности Реис-ул-улеме постављају војне имаме, као и имаме у државним болницама, казненим и њима сличним заводима, сиротиштима, домовима стараца и другим државним и сличним самоуправним установама.

У свима оваквим државним и сличним самоуправним установама треба муслиманима дати погућност да врше своје верске обреде, да се хране по ритуалним прописима своје вере и да, у случају смрти, буду сахрањени по исламским верским прописима.

§ 213

Држава ће се старати да се у државним удружењима за физичко васпитање поштује вера њихових чланова муслимана, њена начела и њене установе. Државна удружења за физичко васпитање, која имају у своме циљу још и морално и културно васпитање, не смеју бити у супротности са науком исламске вере.

§ 214

Муслиманима свакога места дужне су верске аутономне власти да омогуће верско образовање отварањем мектеба, течајева и сл.

VI

ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

§ 215

Први по овоме Уставу изабрани Цематски меџлис сазваће на конституирајућу седницу цематски имам.

Прву конституирајућу седницу Среско вакуфско-меарифског повериенства сазваће досадашњи претседник тога повериенства.

Прву конституирајућу седницу Вакуфско-меарифског сабора сазваће Наиб за Исламску верску заједницу у Сарајеву односно у Скопљу, а обадва изборна тела за избор Реис-ул-улеме Први наиб за Врховно верско старешинство.

§ 216

Чим Вакуфско-меарифски сабор изабере свој Саборски одбор и овај се конституише, Наиб за Исламску верску заједницу предаће му све имовинске и друге вакуфске агенде (акта, књиге, и имовинске предмете са документима и инвентарима).

Чим буде изабран и конституисан нови Улема-меџлис, Наиб за Исламску верску заједницу предаће претседнику Улема-меџлиса своје агенде.

Том предајом, утврђеном записнички, престаје служба Наиба и његова административна одговорност.

Чим буде изабран нови Реис-ул-улема и прими дужност, Први наиб за Врховно верско старешинство предаће му архиву, инвентар и остало покретно имање Врховног верског старешинства записнички и, чим изврши ову предају, престаје служба Првог наиба.

§ 217

Пензијски део припадајући верских службеника по § 115 досадашњег устава Исламске верске заједнице исплаћује држава и даље из својих средстава.

§ 218

Имами у Црној Гори из § 116 досадашњег Устава задржавају једнаке припадајуће им имовине и нова постављања на упражњена места врше се по прописима овога Устава.

§ 219

При попуњавању верских и вакуфско-меарифских службених места, за које није осигурана пензија, примењиваће се прописи Закона од 10 сафера 1290 год. Уколико су оваква места од 1930 године на овамо попуњена противно прописима овога Закона, надлежне исламске аутономне власти учиниће исправке на молбу интересената.

§ 220

Верски службеници Исламске верске заједнице за које се предвиђају школске квалификације по овоме Уставу задржавају се на својим звањима без обзира на њихове квалификације. На подручју скопског Улема-меџлиса могу се на такова места у току од 8 година поставити и лица са мањим квалификацијама уколико не буде било квалифицираних лица за попуњавање тих места.

§ 221

Измене поједињих одредаба у овоме Уставу могу бити само ако то ма који Вакуфско-меарифски сабор предложи надполовичном већином гласова.

У овом случају Репис-ул-улема сазива оба Сабора у заједничку седницу, на којој ће се решавати о предложеним изменама. У ову седницу Вакуфско-меарифски сабор у Скопљу шаље само 20 чланова које ће он одредити коцком. Усвојене измене предложиће Репис-ул-улема Министру правде, који ће их, пошто их усвоји Министарски савет, предложити Краљу на одобрење.

Закључци на овој заједничкој седници доносиће се двотрећинском већином присутних чланова.

§ 222

Овај Устав који је донело тело предвиђено § 22 Закона о Исламској верској заједници Краљевине Југославије од 25 марта 1936 године бр. 30310-1-264, ступа у живот и добија обавезну снагу кад га Краљ потпише и кад се обнародује у »Службеним новинама«*).

Бр. 107740

24. октобра 1936. године

у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Министар правде

Др. Н. Суботић, с. р.

Видео и ставио Државни печат,
чувар Државног печата,

Министар правде,

Др. Н. Суботић, с. р.

*) Службене новине број 256-LXIV од 5 новембра 1936

ИСПРАВКА

У § 103 у трећем ставу у последњем реду иза речи »састављању« треба додати »и исправљању«.

Изв. др. 36191